

גליון 57
ה'תשפ"ד

פרשת
וידא

גליון שז"ת

וגדל
דתה

סימן רעח - רפ

שאלות שנשאלנו והשבנו בס"ד
ממה שחננו ה' בחמלתו יתברך
אורן נזרית
החונה בעיד האבות באר שבע תובב"א

תזכרון הענינים

סימן רעח.....ג
המתפלל תפילת עמידה בפתח בהכנ"ס או במעברים של בהכנ"ס, מן הדין מותר לעבור בפניו, אע"ג שאמרו חז"ל שאסור לעבור בפני המתפלל, אולם אם אינו עומד ברשות מותר לעבור, וטוב שיאמר פרק תהילים או מאמר חז"ל בזמן שעובר בפניו.

סימן רעט.....י
אסור להוליך ס"ת אצל חולה כדי שיקרא בו, וכל שכן כדי לנשקו וכד', דהוא זלזול בס"ת, אלא א"כ יש צורך גדול כגון שיש שם ציבור גדול או בבית האבל וכיוצ"ב, מותר, וטוב שיביאו את הס"ת כמה זמן קודם שקוראים בו, ויעשו לו ארון או שולחן המיוחד לס"ת, ולאחר הקריאה יחזירו את הס"ת לשם, דבכה"ג לא נראה שהביאו את הס"ת רק לקריאה בלבד, ובאדם שהוא גדול בתורה וכן אדם חשוב מותר בכל עניין.

סימן רפ.....טו
אדם שהגיע לגיל שבעים טוב שיעשה סעודת מצווה להודות לה' יתברך שהגיע לגיל גבורות, ויזמין ת"ח וידברו ד"ת, ואם יוכל יביא פרי חדש או בגד חדש ויברך ברכת שהחיינו ויכוון לפטור את שנותיו. ובכל שנה ושנה ביום ההולדת של אדם מתגבר מזלו של האדם, והוא יום מסוגל לחשבון נפש ולימוד תורה ועשיית מצוות.

גליון שד"ת

וידברו ד"ת

מפי
הרב אודן נזרית שליט"א

ניתן להקדיש פרשיות
לברכה והצלחה
ולעילוי נשמות וכיו"ב
פרטים בטל:
0506491414
0509013000

עימוד:
שלמה.נ.
0504158840

עיצוב:
א.י.ש. אשדוד
052-7627127

למעוניינים ניתן לקבל גיליון זה וכן את הגליונות:

שיחות חיזוק; אשיחה בחוקיך; אשיחה בחוקיך בהלכה; מהמחבר במייל: toraoren@gmail.com
כמו כן ניתן להשיג ספרי המחבר סדרות הספרים: שיחות חיזוק (ה' כרכים); אשיחה בחוקיך (ה' כרכים);
קול חתן; קול שמחה; ומארז דיסקים 'שיעורי יגדיל תורה' בטל: 0506491414 , 0509013000

סימן רעח

(שו"ע אורח חיים סימן ק"ב)

שאלה:

נשאלתי ע"י ידידי רבי דוד חדר הי"ו בדין לעבור כנגד המתפלל כשהוא עומד בפתח בית כנסת או במעברים, והוא מאוד מצוי כגון שטיבלאך וכדו', האם יש לדמות לדין איסור ישיבה בד' אמות של המתפלל שלא חייבו את היושב לעמוד כאשר העומד בא בגבולו. או נאמר סוף סוף שכינה בד' אמות של המתפלל ובכל גוונא אסור לעבור.

תשובה:

מותר לעבור כנגד המתפלל אם הוא נעמד בפתח בית הכנסת שאינו מקום שעומדים בו להתפלל, בפרט אם הוא צריך כדי להתפלל בציבור או ללמוד במקומו הקבוע, וטוב שיקרא תהילים או יאמר מאמר חז"ל בזמן שעובר. וי"א שבכח"ג מותר לעבור כנגד המתפלל בכל גווני.

נפסק בשו"ע (אורח סימן קב' ס"ד): אסור לעבור כנגד המתפללים בתוך ד' אמות, ודווקא לפנייהם, אבל בצדיהם מותר לעבור ולעמוד. ומקור הדין מהגמ' בברכות (כו, א) רב איקלע לבי גניבא וצלי של שבת בערב שבת, והוה מצלי רבי ירמיה בר אבא לאחוריה דרב, וסיים רב ולא פסקיה לצלותיה דרבי ירמיה. שמע מינה תלת: שמע מינה מתפלל אדם של שבת בערב שבת, ושמע מינה מתפלל תלמיד אחורי רבו, ושמע מינה אסור לעבור כנגד המתפללין. מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי, דאמר רבי יהושע בן לוי: אסור לעבור כנגד המתפללין. - איני? והא רבי אמי ורבי אסי חלפי! - רבי אמי ורבי אסי חוץ לארבע אמות הוא דחלפי, ע"כ.

והטעם הביא במשנ"ב (ס"ק טו) ב' טעמים, א. מפני שמבטל כונתו עי"ז, והוא מהמג"א (ס"ק

ו). ב. והחיי אדם (כלל כו' סי' ג') כתב הטעם מפני שמפסיק בין המתפלל להשכינה.

והביא שם נפק"מ בין הטעמים, לקורא קריאת שמע אם מותר לעבור בפניו, לטעם הראשון דהוא משום כוונה כ"ש בק"ש דהוא מדאורייתא ובעי כוונה לפחות פסוק ראשון א"כ אסור לעבור, ולטעם השני מותר.

ובביאור הלכה (שם ד"ה אסור לעבור) הביא עוד נפק"מ, אם פניו של המתפלל מכוסות, וז"ל: ועיין בא"ר בשם של"ה דה"ה דיש לזהר שלא לעבור בעת שקורין שמע ישראל. כתב בספר מאמר מרדכי וז"ל הטעם מפני שמבטל כוונת המתפלל, ולפ"ז נראה דאם המתפלל משלשל הטלית על פניו כמו שנוהגים הרבה דמותר לעבור על פניו, ודוגמא לדבר לקמן (בסי' קכ"ח ס"ג) דכתב רמ"א דגם הכהנים לא יסתכלו בידיהם ושע"כ נהגו לשלשל הטלית, ואיתא עוד שם בענין המומין דאם מנהג הכהנים לשלשל הטלית דשרי לישא כפיו אפילו יש לו כמה מומין, וה"נ י"ל דמועיל שלשול הטלית, ומ"מ ראוי לחוש ולהחמיר עכ"ל. ובפרט לפי מה שכתב הח"א דטעם האיסור מפני שמפסיק בין המתפלל להשכינה בודאי אין להקל בזה, עכ"ד.

גם בילקוט יוסף למו"ר מרן הראשל"צ הרה"ג יצחק יוסף שליט"א (תפילה א הערות סימן קב' אות ו) הביא את הטעמים הנ"ל, והוסיף עוד כמה נפק"מ: א. אם מותר לעבור לפני סומא המתפלל שמונה עשרה. ולפי מ"ש הביאור הלכה [הנ"ל] שאסור לעבור לפני המתפלל אף אם משלשל טליתו על פניו משום שמפסיק בינו לבין השכינה, ואף משום ביטול

כוונתו, לפי זה הוא הדין שאסור לעבור כנגד סומא המתפלל.

ב. כשחבירו סיים התפלה והתחיל לכרוע ולפסוע, אם מותר באותה שעה לזה שלפניו לפסוע ג' פסיעות או לעבור כנגדו. דלטעם דמפסיק בינו לבין השכינה, גם בכהאי גוונא אסור לעבור לפניו, דאכתי שכינה כנגדו. אך לטעם המגן אברהם שמבטל כוונת המתפלל, בכהאי גוונא יהיה מותר לעבור לפניו, שכבר סיים תפלתו. ובאמת שהמגן אברהם (סימן תכב סק"ב) כתב, דכל שאמר יהיו לרצון והסיח דעתו מלהתפלל עוד, הוי כאילו עקר את רגליו שזה גמר תפלתו. וראה שם הערה יח. שוב ראיתי במאמר מרדכי כאן, שהזכיר נפקא מינה זו. ודוגמא לדבר לקמן בסימן קכח סעיף ג', דכתב הרמ"א, שגם הכהנים לא יסתכלו בידיהם, ושעל כן נהגו לשלשל הטלית. ואיתא עוד שם בענין המומין, שאם מנהג הכהנים לשלשל הטלית, שרי לישא כפיו אפילו יש לו כמה מומין. והכא נמי יש לומר דמועיל שלשול הטלית. ומכל מקום ראוי לחוש ולהחמיר. ע"כ. ובביאור הלכה (סימן קב הוסיף, ובפרט לפי מה שכתב החיי אדם דטעם האיסור מפני שמפסיק בין המתפלל לשכינה, דבודאי אין להקל בזה. אלא שבארחות חיים (סימן קב) ובשו"ת אז נדברו חלק ג' (סימן מו כתבו, שגם בעובר לפני המתפלל בעצימת עינים אי אפשר שלא ירגיש בו ומבלבלו, ורק במשלשל טליתו יש לדון בזה, אבל לא בעצימת עינים.

ג. ועוד נפקא מינה במי שסיים תפלתו, אך אינו יכול לפסוע ג' פסיעות מפני שאחר עומד בתפלת שמונה עשרה תוך ד' אמותיו, אם מותר לעבור כנגד מי שסיים תפלתו, שהוא רחוק ד' אמות מהשני שעומד אחריו, דלטעמא דמבלבל כוונת המתפלל, הרי זה סיים תפלתו, אבל אי נימא דטעמא הוי משום שאין לעבור כנגד השכינה, הרי גם בכהאי גוונא כל עוד שלא פסע ג' פסיעות עדיין

הוא בכלל מי שהשכינה כנגדו, וכמו שכתב בכיוצא בזה בכף החיים (סימן קב אות כא), שהרי הוא עדיין לפני המלך. [ואף שהכף החיים לא איירי שם אלא במי שאומר תחנונים, ואם כן נימא דהיכא שסיים תפלתו אפילו שלא עקר רגליו לית לן בה, מכל מקום יש לומר, דכל שלא עקר רגליו עדיין לא נפרד מהשכינה, וחשיב כשכינה כנגדו וממילא אין לעבור לפניו. וי"ל]. תדע, שהרי בסימן צז כתבו הפוסקים שאסור לירק אפילו בתחנונים שלאחר התפלה, קודם שפסע. ומשמע דכל שעדיין לא פסע הוי שכינה כנגדו. ושמא יש לומר דכל העומד להיעקר כעקור דמי. וגם באיסור יריקה הרי הוא עוסק בתחנונים. ובאמת שבספר ערוך השלחן (סימן קב אות יג נקט להקל בנ"ד, שכתב, ויראה לי שאם המתפלל סיים כבר שמונה עשרה, אלא שמאריך בתחנונים, אין איסור לעבור לפניו, דבזה לא שייך שיתבלבל בתפלתו. ועוד נ"ל, דהרב שסיים תפלתו והש"צ ממתין עליו כנהוג, דמותר לו לפסוע אף שיש מי שמתפלל אחריו, משום טירחא דצבורא. ויש מי שרוצה לומר שהטעם הוא משום בלבול תפלה, ולכן אם משלשל טליתו על פניו מותר לעבור לפניו, ולא נהירא כלל וכלל וכו'. ע"ש. ובשו"ת רבבות אפרים ח"א (סימן עב) הביא משם כמה אחרונים שכתבו להקל בנ"ד, כיעו"ש. והביא מהבית ברוך שכתב, ונראה דאם כבר גמר כל התחנונים אלא שעומד ואינו עוקר רגליו מפני שאחד מתפלל אחריו, דמותר לפסוע ג' פסיעות לפני זה. וכן גם אחר שאינו מתפלל מותר לעבור ולישב תוך ד' אמותיו. וראה עוד להלן. וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר ח"ז (סימן כג אות ו') שהביא שיטות הפוסקים בד"ז. ע"ש. לפיכך נראה עיקר להקל בזה מדינא, וכ"פ בשו"ת שמע שלמה חלק ב' (סימן ו') אלא שסיים, דטוב לחוש לדעת הזוה"ק ולאסור גם בכהאי גוונא מפני זה שעומד אחריו ומתפלל עדיין, שיש להחמיר לפניו כמלא עיניו, והמחמיר ישא

ברכה מאת ה'. ומיהו לדבר מצוה או בשעת הדחק יש להקל כעיקר הדין. ע"ש. וראה שם סעיף כ'. ע"כ.

והנה בנדו"ד שעומד בפתח בית הכנסת או במעברים ומתפלל י"ח, לכאורה כיוון שאינו עושה כדין שהרי זה מקום שמשמש לרבים, יהיה מותר לעבור לפניו, ודמי למה שכתב השו"ע (שם ס"א-ג') בדין היושב לפני המתפלל "אסור לישב בתוך ד' אמות של מתפלל, בין מלפניו בין מן הצדדין בין מלאחריו, צריך להרחיק ד' אמות" וכו', "אם היושב ישב כבר, ועמד זה בצדו, אינו צריך לקום, שהרי זה בא בגבולו. (ומ"מ מדת חסידות הוא לקום אפי' בכהאי גוונא). עיי"ש. וא"כ ה"ה כיוון שהוא נמצא במקום שמשמש לרבים חשיב כבא בגבולו ומותר לעבור לפניו.

הן אמת ששם הביא המשנ"ב (ס"ק יג') דברי הב"ח והעתיקו אותו רוב האחרונים שדוקא בביתו אבל במנין קבוע וכ"ש בבהכ"נ צריך לקום דהוא מקום מיוחד לכל בני אדם, ואפילו אם המקומות קבועים לכל אחד שקנאום בדמים נמי יש להחמיר, אך בעוסק בתורה לא יחמיר בזה, וכ"ש רב שיושב עם תלמידים ולומדים ובאו עשרה המתפללים א"צ לעמוד ואפי' מדת חסידות ליכא. ע"כ. והיינו דבבית הכנסת שהוא מקום המיוחד לתפילה נראה שהחמירו טפי.

ומרן הראש"ל"צ (שם אות טו') כתב בזה: היכא שהמתפלל עמד במקום המשמש מקום מעבר לרבים, כגון בפרוזדור בית הכנסת, יש אומרים שמותר לעבור כנגדו, כדי להגיע לתפלה סדירה ומיושבת, או לצורך לימודו, כשאין לו ברירה אחרת. וטוב שיאמר פסוקי תהלים או מאמר חז"ל בעת שעובר. ואף שיש מקום לומר שאף על פי שהמתפלל לא טוב עשה בעומדו להתפלל במקום כזה, מכל מקום אין לעבור על איסור לעבור לפני המתפלל. ומיהו בשעת הדחק אפשר לסמוך על המקילים, ובפרט היכא שהמתפלל נמצא ברשות אחרת,

כגון שמתפלל כנגד הפתח. וביאר שם (בהערות הערה טו'): כן כתב בשו"ת חינוך דחיי (סימן לט), והוכיח כן מהמבואר בסנהדרין (מז, ב) בקבר המזיק את הרבים דמותר לפנותו. ע"ש. וכן כתב באשל אברהם (תנינא אורח חיים סימן קב סעיף ד'), דאם בתחלת עמידתו יודע שחבירו רגיל להלך אז, אולי שייך מעין ההלכה שעל הניזק להרחיק את עצמו על ידי שיודע ואינו גירא. ע"ש. וכן הוא בדעת תורה להמהרש"ם (סימן קד סעיף ד') הנ"ל בהערה ה' ד"ה וכתב בספר וכו'. ובפרט אם המתפלל שוהה אז כדי לכוין לבבו. ע"ש. גם בשו"ת ציץ אליעזר חלק ט' (סימן ח') כתב, שהנעמד במעבר, מותר לעבור על פניו כדי להגיע לתפלה סדירה ומיושבת, או לצורך לימודו, וטוב שיאמר פסוקי תהלים או מאמר חז"ל בעת שעובר. ע"ש. ואמנם היה מקום לומר דאף שזה המתפלל עשה שלא כהוגן שעמד להתפלל שמונה עשרה במקום שהוא מעבר לרבים, מכל מקום אין להקל לעבור לפניו, ששכינה כנגדו, וגם למה יבלבל כוונתו אחר שכבר עומד שם. וראה מה שכתבנו בזה לעיל. ומיהו בשעת הדחק אפשר לסמוך על המקילים בזה.

ועיין בשו"ת בצל החכמה חלק ו' (סימן ל') שכתב לחלק בין אם עומד במקום מעבר לרבים, שלא בתוך בית הכנסת, דבזה דעת כמה אחרונים להקל לעבור לפני המתפלל. אבל היכא דעומד במקומו בבית הכנסת, ותוך ד' אמות של מקומו הוא מקום מעבר לרבים, דבזה אסור לעבור לפניו בתוך ד' אמותיו גם במקום שהוא מעבר לרבים. ולא דמי להא דבשלחן ערוך (יורה דעה סימן שסד) גבי קבר המזיק את הרבים, דאפילו נקבר שם מדעת בעל השדה מותר לפנותו, דהתם מה בכך שנקבר שם מדעת בעל השדה, הרי גם לבעל השדה בעצמו אסור לקבור שם מתו, ולכן מותר לפנותו, דלאו כל כמיניה להזיק לרבים. מה שאין כן בבית הכנסת שבנאוהו או שקנאוהו לצורך רבים, וקבעו בו מקומות לתפלה ומקומות להילוך ומעבר לרבים, וזה

המתפלל, ואלו שמדקדקים בדבר ה' זו הלכה מצטמקים וכו', וממתינים בעל כרחם באין יוצא ואין בא, סגר עליהם המדבר, וכן לא יעשה לזלזל בעבדי ה' ב"ה. ועוד יש אחרים דקים להו בנפשייהו שהם מאריכים בתפלה, וטוב להם שיעמדו במקום שלא גורמים עיכוב לאחרים, כי פעמים רבות שהם עומדים אחרי מתפללים אחרים שהם זריזים בתפלתם, ותפלתם מהרה תקבל ברצון, וגורמים להם צער ועיכוב. וצריך כל אחד להשתדל שלא לצער את חבירו. וראיה ברורה לזה מהירושלמי שהובא בבית יוסף (סוף סימן קב), רבי חייא בר בא הוה קאים ומצלי, על רב כהנא וקם ליה ומצלי מן אחורוי, מן דחסל רבי חייא בר בא מן צלותיה יתיב ליה דלא מיעבור קומוי רב כהנא דמאריך בצלותיה. והיינו אחר שרבי חייא סיים תפלתו עמד במקומו ולא פסע, כדי שלא לעבור לפני רב כהנא שהיה מאריך בתפלתו. מן דחסל רב כהנא אמר ליה, הכי אתון נהיגין גביכון דמצערין רברבינון, אמר ליה רבי אנא מדבית עלי, וכתוב בהו אם יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם, בזבח ומנחה אין מתכפר לו אבל מתכפר לו בתפלה. ע"כ. הרי שרבי חייא הקפיד על רב כהנא שעמד אחריו והיה מאריך. ע"ש.

ואם המתפלל נמצא ברשות אחרת, לכאורה אכתי איכא לאיסור זה שלא לעבור לפני המתפלל, דסוף סוף מבלבל כוונתו. [אך לטעמא דעובר לפני השכינה לכאורה כשהמתפלל עומד ברשות אחרת שרי לעבור לפניו]. ולא דמי לצואה ברשות אחרת, דנתבאר בשלחן ערוך (סימן עט סעיף ב') דמותר להתפלל, דהתם רחמנא אמר והיה מחניך קדוש, וכיון שהצואה ברשות אחרת ממילא המחנה שהמתפלל עומד שם הוא קדוש, ולכן מהני רשות אחרת. אבל גבי לעבור לפני המתפלל זיל בתר טעמא, דאם טעמא הוי מפני שמבלבל כוונתו, לכאורה גם כשהוא נמצא ברשות אחרת אין לעבור לפניו. [וזולת היכא דעמד במקום שהוא מעבר לרבים וכמבואר

העומד להתפלל במקום המיוחד לתפלה, הרי הוא מתפלל במקום שהצבור איפשר לו להתפלל בו, וממילא שאסור לעבור לפניו תוך ד' אמות גם במקום המיוחד למעבר רבים, שהרי אותם רבים שכל שטח בית הכנסת שייך להם, ולהם הכח לקבוע דרך מעבר לרבים, והם הם שקבעו מקומות לתפלה, וזה שמתפלל במקום שיחדו אותו לתפלה, גם אם הד' אמות שלפניו הם מקום מעבר לרבים, הרי הוא מתפלל במקומו בהיתר בעלי בית הכנסת, וממילא אסור לעבור לפניו. ולא עוד אלא, גם המתפלל באמצע דרך הרבים שבבית הכנסת בשעה שהצבור עומד בתפלה, אסור לעבור לפניו תוך ד' אמותיו. שהרי בשעת התפלה בלאו הכי אסור לעבור על כל פנים בחלק מן הדרך. והיינו בחלק שהוא בתוך ד' אמות של העומד ומתפלל במקומו בצד הדרך סמוך לו. [ובספר תפלה כהלכתה (עמוד רנה), הביא מספר הליכות והנהגות (עמוד יח) שהגרי"י קנייבסקי נזף קשות לעיני רבים בבחור שהתפלל במקום שהפריע ליוצאים מבית המדרש, באומרו: אתה מזיק לרבים. ע"ש.

ובספר על הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (עמ' 82) מסופר, כי כשהלך לועידה של אגודת ישראל בארה"ב, פילס דרכו עם כמה רבנים עד שלפתע נעצר, לפניו עמד אדם שקוע בתפלת שמונה עשרה. לא היתה כל דרך אחרת להגיע אל הפתח, אלא רק דרך זו העוברת לפני האיש, עברה שעה קלה והאיש עודנו בתפלתו, מלווהו לחש לו שהשעה מאוחרת, ענה לו, מה אעשה, הרי קיר נצב למולי. ע"כ]. ובשו"ת שמע שלמה חלק ב' (סימן ו' אות ד') הזהיר על כך שאנשים עומדים להתפלל תפלת העמידה בחופזה ובבהלה, מבלי שימת לב כלל היכן הם עומדים, ולא קשיא להו תנא היכא קאי, אלא כאשר ישא המזלג, ופעמים רבות עומדים על אם הדרך, ושתיים רעות גורמים בזה, דרבים מההמונים אינם יכולים להתאפק ונכשלים ועוברים לפני

שיסיים את תפילתו מותר לעבור כנגדו, וטוב שיאמר מאמר חז"ל או פסוקי תהילים בזמן שעובר, (ולענ"ד גם אם אינו ממהר ונחפז ללכת לסידורים, לא ימתין, בפרט מקומות שיש הרבה מתפללין שנכנסים ויוצאים תדיר, כגון שיטבלאך, שאם ימתין, אין לדבר סוף ואפשר שעוד אחד יתחיל להתפלל במעבר או בפתח ונמצא עומד וממתין כל היום כולו).

ובעניין זה נעתיק עוד כמה דוגמאות שהתירו לעבור לפני המתפלל:

א. יש אומרים שאם המתפלל משלשל הטלית על פניו, או עוצם את עיניו, מותר לעבור כנגדו. ויש מחמירים בזה, משום דלא פלוג רבנן, ועוד שמרגיש בקול צעדיו כשעובר לפניו, וגם כן מתבטל מכוונתו. [וגם משום דשכינה כנגד המתפלל]. ובפרט לפי דברי הזוה"ק. ונכון להחמיר בזה, זולת בשעת הדחק. (באשל אברהם (אורח חיים סימן קב ד"ה לא ראיתי) כתב, לא ראיתי כעת מפורש שיהיה אסור לעבור לפני המתפלל כשעיניו עצומות, ובדרכבן הבא להחמיר עליו הראיה. ובערוך השלחן (סימן ק"ב) כתב, דגם באופן שמשלשל טליתו על פניו, אין לעבור כנגד המתפלל, דיש לחוש לטעמא דשכינה כנגדו. וכן כתבו עוד אחרונים, וכ"כ בשו"ת אז נדברו חלק ג' (סימן מו) ע"ש).

ב. כהן הרוצה לישא כפיו ובכדי ליטול את ידיו קודם נשיאות כפים צריך לעבור לפני המתפלל, יש להורות לו לישא את כפיו בלא נטילת ידים, ויסמוך על מה שנטל את ידיו בבוקר. ואמנם אם המתפלל רחוק ממנו יותר מד' אמות, יעבור לפני המתפלל ליטול ידיו (בשו"ת מנחת יצחק (חלק ח' סימן י') התיר לכהן לעבור כנגד המתפללים, כדי ליטול ידיו לצורך נשיאות כפים, אם אי אפשר באופן אחר. ע"ש. אך בשו"ת אור לציון חלק ב' (עמוד ע') כתב, דלכתחלה יעבור חוץ לד' אמותיו כדי ליטול ידיו וכו', ואם מוכרח לעבור בתוך ד' אמות, נראה שעדיף לסמוך על שיטת הרמב"ם שסובר שאין צריך ליטול ידים לפני

לעיל]. אלא שבשו"ת אור לציון חלק ב' (עמוד ע') כתב, שאם המתפלל נמצא ברשות אחרת אין איסור לעבור לפניו, ודימה דין זה לצואה הנמצאת ברשות אחרת. והוסיף, שהדין כן בפרט כאשר הפתח פתוח לרשות הרבים, שנראה שכיון שהוא ברשות אחרת לאו כל כמיניה של המתפלל לאסור עליו לעבור שם, ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו. ועל כל פנים אם יש דלת שאפשר לסוגרה טוב לסגור את הדלת. ע"ש. ולפי המבואר לעיל לענין מחיצה של זכוכית, דאפילו שהוא ברשות אחרת לא מהני, כיון דסוף סוף מבטל כוונתו, אם כן אין להקל גם ברשות אחרת. וראה עוד שם הערה כד. וראה בשו"ת יביע אומר חלק ט' (חלק אורח חיים סימן קח אות נד עמוד רלו) שהעיר גם כן על דברי האור לציון, כיעו"ש.

ואם מותר להתפלל בחצר בית הכנסת כדי שלא יעבור לפני המתפלל, ראה בשו"ת ראב"י (סימן יב). עכ"ל.

וכעין זה כתב בספר פסקי תשובות (סימן ק"ב אות ה'): הנעמד שמו"ע במקום שאין מיועד לתפילה, והוא מעבר לרבים, אינו יכול למנוע מהציבור לעבור נגדו, ומיהו ראוי להחמיר לכתחילה אם לא במקום הצורך כגון שאדם נחפז לסידוריו שאין מקום כלל להחמיר, וראוי לגעור בו בנזיפה על אשר מכשיל את הציבור, אבל אם מעבר הרבים משמש לעתים כמקום תפילה וכגון שפעמים מחמת ריבוי המתפללים אין מקום לכולם במקומות הקבועים שבביהכ"נ, אין לעבור נגדו (אא"כ יש אחד מהיתרים הנזכרים לעיל), והדברים אמורים בין במעברים שבתוך היכל ביהכ"נ ובין במעברים שבעזרות ביהכ"נ ובפרוזדורים והחצרות וכו', אם כי ראוי לכל אדם לתת תשומת לבו שלא לעמוד שמו"ע במקום שעלולים בני אדם ליכשל ולעבור נגדו, אף שנעמד שם בהיתר.

נמצא דאם רוצה להיכנס לבית הכנסת כדי להתפלל או ללמוד ומצא שיש אדם שמתפלל בפתח בית הכנסת ואינו יכול להמתין עד

משלשל טליתו על פניו. (ילקוט"י שם אות ט') ע"פ הנ"ל וגם דעל כל פנים לענין שיעור תורה ברבים, נראה שאין לו להמתין עד שהלה יסיים את תפלתו, דבמקום ביטול תורה דרבים יכול לסמוך על כל הסברות הנ"ל להקל לעבור לפניו, ובפרט האידנא שאין אנו מכוונים כל כך, או שרוב המכוונים עוצמים את העינים, ושוא המתפלל מוסיף עתה בקשות מדיליה, ובהיא שעתא דמוסיף מדיליה ליכא לאיסור זה דלעבור לפני המתפלל).

ו. אם יש לפני המתפלל תיבה גבוהה י' טפחים, [כגון תיבה של השליח צבור וכדומה, או ספסל גבוה קבוע, או מה שקורים סטנדער], יש אומרים שמותר לעבור לפני המתפלל. ויש חולקים. ואין ראוי להקל בזה, דסוף סוף מפריע כוונת המתפלל הרואה את העובר לפניו. ובפרט שעל פי הסוד אין לעבור לפני המתפלל אף אם הוא משלשל את הטלית על פניו. (בחי אדם (כלל כו' אות ד') כתב, אם המתפלל עומד בצד אחד מדבר שהוא קבוע וגבוה י' ורחב ד' אמות על ד' אמות, מותר לישב בצד השני, דהא מפסיק רשות. אבל לעבור מצד השני אפשר דאם אינו גבוה כל כך שלא יוכל להסתכל בצד השני, אסור. וכן פסק בשו"ת הלכות קטנות חלק א' (סימן פד), ועיין בילקוט"י (שם אות כד') ודו"ק).

ז. יש אומרים שמותר לעבור כנגד קטן המתפלל שמונה עשרה. והגאון החזון איש מחמיר בזה. ובפרט בקטן בן תשע ומעלה. ואף שמעיקר הדין העיקר להקל בזה, מכל מקום נכון להחמיר בזה היכא דאפשר שלא לעבור לפני קטן המתפלל. (כ"כ בילקוט"י (אות יג') וז"ל: הנה בגמרא ברכות (כו א) רב איקלע לבי גניבא וצלי של שבת בערב שבת, והוה מצלי רבי ירמיה בר אבא לאחוריה דרב, וסיים רב ולא פסקיה לצלותיה דרבי ירמיה. שמע מינה תלת, שמע מינה דאסור לעבור כנגד המתפלל. מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי וכו', איני והא ר"א ור"א חלפי, חוץ לד'.

ברכת כהנים, אלא יסמוך על נטילת ידיים של הבוקר, וכך הכריע מרן הראש"צ שליט"א (שם אות ח').

ג. צבור שממתין לעשירי לצורך אמירת קדיש או קדושה, ואחד נמצא בחדר הסמוך, ובכדי להגיע למקום שבו הצבור ממתין לעשירי עליו לעבור לפני המתפלל, יש מקילים לעבור לפני המתפלל, כדי להשלים להם מנין, ולמנוע טורח צבור. ויש חולקים, שהרי יכולים להמתין עד שיגמור תפלתו, ויהיה להם מנין גם אם לא יעבור על האיסור הנ"ל. ובשעת הדחק כשיש טורח צבור, ובפרט כשהמתפלל עוצם את עיניו, או משלשל טליתו על פניו, אפשר להקל לעבור לפני המתפלל לצורך זה. (בשו"ת להורות נתן (חלק יב' סימן ז') הביא מס' דעת תורה (אור"ח סי' ק"ב ס"ד) שכתב בשם שו"ת יד אליהו (סי' ר' ז') שהתיר במקום שמשלים מנין דהוי עשה דרבים, אבל כדי להתפלל עם הציבור אסור. ובאשל אברהם [הובא בשו"ת ציץ אליעזר חלק ט' סימן ח'] כתב שיש להקל בזה, כי אין ספק בלבול דעת של חבירו מוציא מידי ודאי מצוה. וכדי שלא לעבור על בל תשקצו נראה פשוט שנכון להקל, ובפרט להסוברים דאיסור זה הוא מן התורה. ע"ש).

ד. יש אומרים שמותר לעבור לפני המתפלל כדי שלא לעבור על בל תשקצו. ויש חולקים ואינם מתירים אלא כשיש אונס גמור בדבר. והיכא שהמתפלל עוצם את עיניו המיקל יש לו על מי שיסמוך. וכל זה כשאינו אנוס לצאת לצרכיו בדחיפות, הא לאו הכי יש להקל. ולכולי עלמא אם הוצרך לנקביו ופסק ויצא באמצע התפלה, וחוזר מבית הכסא כדי להמשיך בתפלתו, אין לו להקל לעבור כנגד המתפלל, כדי להתפלל במקום שהתפלל. (ילקוט"י שם אות יא').

ה. מי שהוצרך לילך ליתן שיעור לרבים, והרבים ממתינים לו, מותר לו לעבור לפני המתפלל לצורך השיעור. דחשיב בכלל מצוה דרבים שדוחה לאיסור זה. ובפרט אם המתפלל

חילוק בזה בין לפניו ובין מצדו, ויש להקל.
ע"כ. אולם הגאון החזון איש מחמיר בזה.
ובשו"ת רבבות אפרים חלק ב' (סימן מח) כתב
בשם הגר"י קמינצקי זצ"ל שעל כל פנים
כשהקטן בן תשע ומעלה יש לאסור. וראה
עוד במה שכתב בחלק ד' (סימן מד). ובשו"ת
כרם שלמה (סימן נא) כתב להסתפק בזה,
כיעו"ש. ונראה, דמעיך הדין יש להקל בזה,
משום דספק דרבנן לקולא, אבל מכל מקום
היכא דאפשר טוב ונכון להחמיר, ובפרט באב
שנכון להמנע מלעבור מלפני בנו המתפלל,
משום חינוך, כדי להרגילו שלא לעבור לפני
המתפלל).

ח. בית הכנסת שיש בו כמה חדרים, ומקיימים
שם מנינים, ואין שם ספרי תורה בכל החדרים,
ולכן מעבירים ספר תורה מחדר לחדר, מותר
להוציא ספר תורה מאחד החדרים כשהם
באמצע שמונה עשרה אע"פ שיצטרך לעבור
לפני המתפלל, וכן להחזירו למקומו מפני
כבוד הס"ת. (כ"כ בס' חשו"ק חמד (מגילה כב ב) ע"פ
האשל אברהם הנז' ושכן אמר לו מרן הגר"ש
אלישיב זצוק"ל דאפשר לסמוך על האשל
אברהם, ולהתיר להחזיר את הספר תורה מפני
כבוד הס"ת. וגם להביאו אפשר להקל מפני
טרחא דציבורא).

אמות הוא דחלפי. וכן פסק מרן בשלחן ערוך
(סימן קב סעיף ד'): אסור לעבור כנגד המתפללים
בתוך ד' אמות ודוקא לפניהם. אבל בצדיהם
מותר לעבור ולעמוד. וכתב המגן אברהם
(סק"ו) דהיינו טעמא משום בטול הכוונה. ולפי
זה לכאורה מאחר וקטן לא שייך בו כוונה
מותר לעבור לפניו. אלא דאכתי איכא למימר
דלא פלוג רבנן. ובפרט לטעמא דמשום
דשכינה כנגד המתפלל. ובספר דעת קדושים
הנ"ל כתב להקל בזה. וכן כתב באשל אברהם
מבוטשאטש, דנראה דלא שייך זה כי אם
בגדול. אבל בקטן המתפלל לא אסרו. והגם
שהלכה זו נלמדה מגבי אשה, שגם כן פטורה
מתפלה, מדכתיב אצל חנה, הנצבת עמכה בזה
וגו', עם כל זה נראה דקטן שאני. והגם שעל
הבל פיהם של תינוקות של בית רבן בדברים
קדושים העולם עומד. עם כל זה לא שייך בזה
כוונת הלב. וכן כתב בדעת תורה הנ"ל (סימן
קב סעיף ד'). אלא שהביא מכתבי הדעת קדושים
ז"ל, דאולי לעבור לפניו דשייך גם כן טעם
שלא יערבב תפלתו, נכון ליזהר גם בקטן.
אבל מן הצד קיל בקטן. ע"כ. וכתב בדעת
תורה, דמה שכתב הד"ק לחלק בקטן בין
לפניו בין לצדדים, נראה לי דכזמן הזה דאין
מכוונים בתפלה, כמו שכתב הרמ"א (סימן קא),
ובפרט בקטן ועם הארץ וכדומה, שוב אין

סימן רעט

(שו"ע אורח חיים סימן קלה)

שאלה:

בענין להוליד ס"ת לקרוא בו או לנשקו אצל חולה מחמת שאינו יכול להגיע לספר תורה, האם מותר או נימא שהוא ביזיון לספר תורה. וכן מה שמתקבצים י' בבית כדי להתפלל כגון מה שהיה מצוי בקורנה או כיום בזמן מלחמה, ומביאים ס"ת לקרוא בו, האם הוא מן הדין.

תשובה:

אסור להוליד ס"ת לצורך חולה אפילו כדי שיקרא בו וכ"ש כדי לנשקו, אלא א"כ יש י' שהם חולים או אכלים בכה"ג מותר או אם הוא אדם חשוב או ת"ח מותר אפילו ביחיד, וכן מה שמתארגנים מנינים בזמנים מסוימים, ומביאים ס"ת לקרוא בו, מותר, כיון שהוא צורך הציבור ולא גרע מאדם חשוב, וטוב שיביאו את הס"ת יום או יומים קודם ויניחו אותו במקום הראוי לו, וגם אחרי הקריאה לא יחזירו מיד את הס"ת שלא יראה שהביאו אותו לקריאה בלבד.

הנה בשו"ע (סימן קלה' סע' יד') הובא: בני אדם החבושין בבית האסורין, אין מביאים אצלם ס"ת אפי' בר"ה ויוה"כ. ובהגהה הוסיף: והיינו דוקא בשעת הקריאה לבד, אבל אם מכינים לו ס"ת יום או יומים קודם, מותר ואם הוא אדם חשוב, בכל ענין שרי.

וכתב במשנ"ב (שם ס"ק מו'): וה"ה לחולה, ויש חולקין בכל זה כיון דאנוסים הם, ובפרשת זכור שהוא דאורייתא בודאי יש להקל, ואפשר דה"ה גם בפרשת פרה.

ובביאה"ל ד"ה "אין מביאין" הביא מקור הדין וז"ל: המקור הוא מירושלמי המובא בב"י וז"ל שם בכל אתר את אמר הלוח אצל

תורה והכא את אמר מוליכין את התורה אצלן [דהיינו מה דאיתא ביומא פרק בא לו חזן הכנסת נותן הס"ת לראש הכנסת והראש לסגן והסגן לכ"ג] אלא ע"י שהם בני אדם גדולים התורה נתעלה בהם וכו', ע"ש בב"י. ובאמת הדבר תמוה דהירושלמי מיירי כשאפשר לילך למקום שהס"ת מונחת ולכך זלזול הוא כשמוליכין ס"ת אצלן, משא"כ בזה שאנוסים הם ורוצים לקיים מצות קה"ת למה לא נביאה אליהם מאי זילותא הוא לס"ת כשבני אדם מהדרין אחריה לקרות בה אם נביאה אליהם כיון שהם אינם יכולים לילך אחריה, אח"כ מצאתי בפר"ח שתמה ג"כ בזה, ובאמת כן הוא דעת האור זרוע דלחולה מותר להביא ס"ת אצלו לקרות בה משום דאנוס הוא, וכמו שכתב בד"מ משמו, ובאו"ז גופא מבואר טעמו וז"ל דאם לאותם מביאים בעבור כבודם לזה שאנוס כ"ש שמביאים לביתו ע"ש. ולפ"ז ה"ה בחבושים בבית האסורים דמאי שנא. ולדינא נראה דאפילו להמרדכי דאוסר אפילו באנוס אינו מיירי כ"א ביחידים החבושים ורוצים להכניף עשרה שם לקה"ת בזה אוסר [ודלא כאו"ז דמשמע שם דמתיר לחולה להכניף עשרה שם ולהביא הס"ת אצלון ומטעם דמן הדין י"ל דאין חל על יחיד מצות קה"ת בזמן שאין יכול לילך לביהמ"ד אבל כשיש שם עשרה כיון דחל עליהם חובת קריאה והם אינם יכולים לצאת משם ולילך אחריה גם המרדכי מודה דצריך להביא להם ס"ת לקרות בה, ומצאתי בא"ר שגם הוא כתב לחד תירוץ דהמרדכי לא מיירי בשיש שם עשרה כנלע"ד לדינא. ע"כ. וכ"כ במשנ"ב לדינא (ס"ק מז') אין מביאין וכו' כדי לקרות בה בעשרה, והטעם שזלזול הוא לס"ת להוליכה אל אנשים שצריכין לה

וכמ"ש רש"י (פר' משפטים) על הפסוק אך אם יום או יומים יעמוד, דהיינו מעת לעת. וכ"כ בספר דעת קדושים (סי' רפב). ע"כ. אך בשו"ת יגל יעקב (סי' יד) כתב בשם האחרונים, שהטעם שאין מוליכים ס"ת לבני אדם החבושים בבית הסוהר לפי שאין להם שם מקום לס"ת להניחו שם קודם הקריאה יום או יומים, שהכל תלוי בזה. משמע יום או יומים בדווקא.

עוד היתר מצינו בדברי הרמ"א הנז' שאם אדם חשוב מותר להביא לו את הס"ת, והיינו דאדם חשוב מותר אפ' אם מביאים את הס"ת לקריאה בלבד, ואפ' שהוא יחיד, וכתב במשנ"ב (ס"ק נ) ר"ל, גדול בתורה דאדרבה התורה מתעלית ע"י אנשים גדולים ולא זלזול אצלה. ועיין בספר שמן המאור דבכח אפילו אינו אנוס שרי, ויש מחמירין בחשוב לחדוד וטוב שיכין מקום. ובבאה"ל ד"ה "ואם הוא" הביא שיש חולקים ואדם חשוב לאו דווקא ת"ח, וז"ל: עיין במ"ב במה שכתבנו דדוקא אדם חשוב בתורה, והוא מהגר"א בשם תשובת מהר"מ פאדווה, ועי"ש שמקורו מהירושלמי מהא דפריך שם מריש גלותא אף דהוא בודאי מהחשובים והעשירים אלמא דדוקא חשוב בתורה בעינן, וראיתי בתשב"ץ קטן (סימן קפ"ט) שכתב בהיפך מזה, וז"ל בירושלמי פרק בא לו כאן את אמרת הלך אחר תורה וכאן את אמרת מוליכין התורה אצלו אלא ע"י בני אדם גדולים התורה מתעלה, מכאן ראה שאין איסור לקרוא לתורה עשיר מכובד לפני ת"ח מפני שע"י אנשים גדולים התורה מתעלה, עכ"ל. הרי משמע מדבריו דאנשים גדולים המוזכרים בירושלמי הוא לאו דוקא ת"ח, ולא העתקתי כדעתו במ"ב מפני שדבריו קשין שהרי מסוף דברי הירושלמי מבואר בהיפוך מזה וכנ"ל, אכן אחרי בינותי ראיתי שהרמ"א בסימן רפ"ב העתיק דין דתשב"ץ להלכה נומה שגרשם שם אור זרוע טעות הוא שלא נמצא כלל באור זרוע רק בתשב"ץ הנ"ל שזהו לשונו ממש וכנ"ל, ואולי שהרמ"א מחלק בין לקרותו לתורה ובין

כי כבודה שילכו אנשים אליה, ועיין בבה"ל שכתבנו דדוקא כשאין שם עשרה אבל כשיש שם עשרה חבושים מותר. ע"כ. גם במג"א (ס"ק כג') הביא בשם הא"ז דבחולה שרי.

עוד הביא במשנ"ב (ס"ק מח') ומה שהולכין מביהכ"נ מניין אנשים לאיזה בית ונושאים ס"ת עמהם כדי לקרות שם ודאי אינו נכון דהא אפשר להם לשמוע הקריאה מביהכ"נ [א"ר]. ויש שמצדדין עליהם זכות משום שכל אחד רוצה בעצמו לעלות בתורה בימים האלה אבל אין זה מספיק לזלזל בס"ת משום זה לטלטלה מביהכ"נ, ובפרט בימים הנוראים שמנהג למכור מצות ע"פ רוב גורמים בזה הפסד להכנסות של צדקה, אכן אם גם הם מוכרין המצות ומתרבה עי"ז הכנסה של צדקה מסתברא שאין להחמיר בזה. ומ"מ מה טוב אם יוכלו לקבוע שם מקום לס"ת על איזה זמן קצר וכדלקמיה.

ודין מקום קביעות לס"ת הוא מה שהביא הרמ"א בשם האור זרוע, דאם מכינים לו ס"ת יום או יומים קודם מותר, וכתב במשנ"ב (ס"ק מט'): והאחרונים הסכימו דה"ה אם הכין מקום לס"ת באותו יום שיהא מונח שם יום או יומים דשפיר דמי, ובלבד שיניחה שם במקום שהכין קודם זמן הקריאה, ובשעת הקריאה יוציאנה ויקרא בה ואח"כ יחזירנה לשם, דאז אין מינכר שהבאתה היתה לצורך קריאה בלבד אלא שקבע דירתה בכאן לאותו זמן. וכ"כ במגן גיבורים (אלף המגן ס"ק כב') דיום או יומים לאו דוקא והעיקר תלוי אם מכין להם מקום, ושכן הוא במ"א (ס"ק כב'), וכ"כ האליה רבה (ס"ק יח'): משמע קצת שלא בעינן יום או יומיים קודם, אלא כשמיחדין ארון ועמוד להוציאו ולהכניסו אף באותו יום מותר, ומ"ש יום או יומיים, אורחא דמלתא נקט, גם מעשה שהיה כך היה, ע"כ. אולם עיין בילקוט הגרשוני (סי' קלח סק"ד) שכתב בשם מר חמיו מהר"ר עמרם, שכוונת הרמ"א היא שיהיה מונח "מעת לעת" קודם הקריאה,

להביא ס"ת אצלו דלזה בעינן חשוב ביותר, ואף על גב שהתשב"ץ בעצמו הוציא דינו רק מהירושלמי הנ"ל הרמ"א החליט את דינו רק מסברא בעלמא וצ"ע, ע"כ.

ומדין דאדם חשוב למדו באחרונים כמה היתרים בזה:

א. בס' פסקי תשובות תשובות (סימן קלה אות כ') הביא לגבי אדם גדול בתורה המתארח בעיר לפי שעה, ועפ"י הרוב נוהגין לכבדו ולהתאסף אליו מנין בביתו, ורשאים להביא ס"ת בשבילו. והוא לשון השערי אפרים (שער ט' סעי' מ"ד) ובפתחי שערים שם.

ב. מרן הראשל"צ רבי יצחק יוסף שליט"א (ילקו"י סימן קלה אות ב') הביא שמותר לטלטל ס"ת מביהכ"נ לבית האבל שמתפללים שם בשבעת ימי האבל, כדי שיוכלו לקרוא בו ביום שני וחמישי, ובשבת. והוא שניחו את הס"ת במקום מיוחד ויכסוהו במפה. ואמנם אם התפללו בבית האבל וכשהצבור הגיע לקריאת התורה רוצים לילך ולהביא ס"ת מבית כנסת סמוך, אין לעשות כן, שכבוד הס"ת שהצבור ילך אל הספר, ולא ההיפך. אך אם מביאים את הספר תורה קודם התפלה, וכל שכן יום קודם, אין בכך מניעה. ואחד מהטעמים שהביא שם בהערות הוא משום דאבל חשיב כאדם חשוב דז"ל: בשו"ת דברי יעקב שור (סי' סח) הביא בשם שו"ת בית שלמה (חאו"ח סי' לד) שמפני כבוד צבור מותר לטלטל ס"ת. והרב דברי יעקב הביא ראיה לזה מהוריות (יג א). ע"ש. וכן הוכיח הגאון משאוול בשו"ת זכר יהוסף (סי' לה דף נא ע"ג). [וע"ש מ"ש ליישב מה שאמרו בר"ה (ח ב) דלאו אורח ארעא לאוקומי מלכא אבראי וכו'. וע' בשו"ת רב"ז שפראן (סי' מב אות ד). ודו"ק]. ולכן גם כאן שהצבור באים להתפלל בבית האבל לכבוד נשמתו של הנפטר, כמ"ש בשבת (קנב ב), מותר להביא ס"ת לכבוד הצבור. ובשו"ת בנין של שמחה (סי' ה) הוסיף, לפי מ"ש בסוף מ"ק (כח ב) ובכתובות (סט ב) אבל

מיסב בראש, דכתיב אבחר דרכם ואשב ראש ואשכון כמלך בגדוד כאשר אבלים ינחם. השוה הכתוב האבל למלך, וא"כ אבל נמי בשעתו אדם חשוב הוא, ומותר לטלטל ס"ת לכבודו. וכ"ש אם מייחד ארון לס"ת שיש לצרף לזה סברת המהר"ם פדואה להתיר בזה. [ואף על פי שמשמע מד' הגר"א דאדם חשוב היינו גדול בתורה, מ"מ בתשב"ץ (סי' קפט כתב, שאדם חשוב היינו עשיר ונכבד. וכתב: "ומכאן ראייה, שאין איסור לקרוא לתורה עשיר מכובד לפני תלמיד חכם". ע"ש. וכ"כ בביאה"ל (ס"ס קלח). וע"ע בספר מטה יהודה (סי' תקפד ס"ג). ובמאמר מרדכי (סי' קלח ס"ק טז). ע"ש]. ע"כ.

ג. עוד הביא מרן הראשל"צ שליט"א (שם בהערות אות ו') להתיר להביא ס"ת לבית חתנים וז"ל: ובהיותי בזה ראיתי בשו"ת אמרי יושר ח"ב (סי' קצו אות ה) שנשאל במה שנוהגים להביא ס"ת לבית החתן וקוראים בו בשבת, ואין קובעים לו מקום מיוחד, והשיב, שאין לזה שום היתר, כיון שיכולים ללכת לבית הכנסת ולשמוע קרה"ת, וגם הא"ר לא התיר משום כבוד צבור אלא כשא"א להם ללכת לביהכ"נ, אבל בנ"ד אינו רואה שום היתר. ע"כ. וע"ע בשו"ת אהל משה צווייג ח"א (סימן ב). אולם לענ"ד יש מקום למצוא היתר למנהג זה, על פי מה שכתבנו לעיל בשם הגאון "בנין של שמחה" (סימן ה), שאבל נקרא אדם חשוב לשעתו, וכמו שדרשו במ"ק (כח ב) מנין לאבל שמיסב בראש, שנאמר, אבחר דרכם ואשב ראש "ואשכון כמלך בגדוד" כאשר אבלים ינחם. לפי זה אף אנו נאמר על סמך דרשת חז"ל (במ"ק כח ב) מנין לחתן שמיסב בראש, שנאמר, כחתן יכהן פאר, מה כהן בראש, שנאמר, וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וכו', אף חתן בראש. וכן אמרו בפרקי דר"א (פרק טז), חתן דומה למלך, מה מלך אינו עושה מלאכה, אף חתן אינו עושה מלאכה. וכ"כ הרמב"ן בחי' לכתובות (ה א) והר"ן שם, שכן אמרו באגדה חתן

זוטא (חאו"ח סי' ח). ע"ש. וע"ע בשו"ת לב חיים ח"ג (ס"ס מו). ובקונטרס "אהלי שם" שבסוף שו"ת מהרש"ם ח"ו (עמ' קכד ב). עכ"ל.

ד. כבוד ציבור דינו כאדם חשוב, ולכן ציבור קבוע המתפלל בביהכ"נ קבוע ואירע שאין להם ספר תורה מאיזה סיבה שהוא, אם כי יש אפשרות שכל הקהל ילכו לביכ"נ אחר לשמוע קריאת התורה, מ"מ כבוד ציבור וטירחא דציבורא עדיפא, ומותר להביא אליהם ס"ת. כ"כ שו"ת הרמ"ץ (סי' ט"ז), שו"ת זרע אמת (ח"א סי' נ"ז) וכתב דרבים עדיפא מאדם חשוב, שו"ת ארץ צבי (ח"א סי' ל"ח) עפ"י ראיה משו"ת הרשב"א (סי' קט"ו), נשמת אברהם, (סי' קלה' בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל.

ה. ספר תורה שהכניסו אותו לבית הכנסת אבל לא עשו לו כבוד הראוי לו, מותר להוציאו שוב למקום השמחה כדי לעשות לו כבוד הראוי לו. שו"ת צמח יהודה (ח"ג סימן נ"ו), וע"ע בשו"ת יבי"א (ח"ד או"ח סימן ט"ו) שהתיר להוציא ס"ת אל מחוץ לביהכ"נ אפ' בשביל ס"ת אחר, עיי"ש.

המורם מכל הנ"ל: דאסור לקחת ספר תורה ולהעבירו ממקום למקום כדי לקרוא בו, אלא א"כ הביאו אותו יום או יומים קודם, או אפילו באותו היום ובלבד שהס"ת יהיה לו מקום המיוחד לו וגם אחרי הקריאה יתנו אותו במקומו כמה זמן, ואם זה בשביל אדם חשוב או גדול בתורה וכל הדומה לזה כנ"ל מותר, גם לקריאה בלבד.

ולכן אדם חולה שרוצה שיביאו לו הס"ת כדי לנשקו, אסור דהרי אפ' לקריאה לא התירו לצורך חולה אלא א"כ הוא צורך רבים, כמו שהביא בביאה"ל, אבל לאדם יחיד אסור, אם אינו אדם חשוב כ"ש רק לנשקו.

ועיין משכ"ת בזה מרן הראשל"צ שליט"א (סימן קלד' סי' י): נכון שכל אחד מהקהל יגש אל הספר תורה כדי לנשקו בידיו או בפיו, אבל אין זה מן הראוי שמוליך הספר תורה יושיט

דומה למלך. ע"ש. וע"ע להרמב"ן בתורת האדם (דף כד ע"ג) שכתב, שחתן שאירעו אבל, מותר הוא בגיהוץ ובתספורת בתוך שבעת ימי חופתו, משום מלך ביופיו תחזינה עיניו. וכ"כ המאירי (כתובות ד. עמ' כא). וכ"כ הכנה"ג יו"ד (ר"ס שמב). ובשו"ת חתם סופר (חיו"ד סי' שמח). ובספר בירך את אברהם פריסקו (דף קטז ע"א). ע"ש. לפ"ז נחשב החתן לאדם חשוב, ורשאים להוליך לביתו ס"ת לקריאת התורה. וכיו"ב כתב הא"ר (ס"ק יז) וז"ל: ראיתי נוהגים שאם יש מת בשבת או יום טוב בבית הסמוך לביהכ"נ, שהכהנים התפללו בעשרה והביאו להם ס"ת מביהכ"נ, ולכאורה זהו נגד הדין, ונ"ל ללמד עליהם זכות שהכהנים הוו כמו אדם חשוב. ע"כ. וה"ה חתן שכתוב בו כחתן יכהן פאר, וכד' הגמ' (מ"ק כח ב) הנ"ל. והוי כמו אדם חשוב. וכבר כתבו האחרונים דמוכח באו"ז, שלאדם חשוב אפי' הוא בריא שיכול ללכת לביהכ"נ מותר להביא לו ס"ת. וכמ"ש הרב אמת ליעקב (דיני הקמת ס"ת אות י), והרב לדוד אמת (שם). וכ"כ הכה"ח (ס"ק פד) שכן משמע מד' הגר"א, ושכ"כ הרב שמן המאור. (ומ"ש בכה"ח שם בשם הרב עדות ביהוסף (סי' מד), שלדעת מרן בש"ע נראה שאפי' לאדם גדול וחשוב אין להתיר, ורק לכהן גדול מותר, והובא בספר יד אהרן. נראה שזה אינו, שהרי האו"ז למד מהירושלמי להתיר לאדם חשוב בעירו, וכמו שפסק הרמ"א, ולמה נעשה מחלוקת חנם בין מרן להאו"ז. ושור"ר בשו"ת חקרי לב (חומ"ח א - סי' קיח). שכתב לתמוה על היד אהרן הנז' דליתא, והעלה שלכל אדם מותר בהכנת מקום ארון ותיבה לס"ת יום או יומיים קודם הקריאה, ולאדם חשוב מותר אפי' בדליכא ארון ותיבה. ע"ש. וכן העלה במטה יהודה (סי' תקפד סי' ג). ע"ש. ושור"ר בשו"ת אמרי דוד (סי' נא) שיישב המנהג שמביאים ס"ת לבית החתן, כנז'. ע"ש. וכן העלה בשו"ת אגרות משה (חאו"ח סי' לד). ע"ש. גם בשו"ת קנין תורה בהלכה ח"ד (ס"ס יח) העלה שמותר להביא ס"ת לבית האבל. ע"ש. וכ"פ בשו"ת פתחא

של בשר ודם שלא להטריח את עצמו לילך לספר תורה לנשקו, כי אם שהספר תורה ילך אליו, ועל כן נראה לי שהקולר תלוי בצואר הרבנים, שישגיחו על הדבר הזה, וכו'. ע"ש. וכן הזהיר על זה בשו"ת ציץ אליעזר חלק יב (סימן מ אות א). ע"ש. [ואף על פי שלכאורה היה נראה שאין הדברים זהים למה שכתב בשו"ת הלק"ט הנ"ל, מכל מקום יש לומר כמ"ש ודו"ק]. וע"ע בשו"ת יד יצחק חלק ג (סימן קסו אות ב). ובספר ויצבור יוסף (סימן נו ובשו"ת מנחם משיב (סימן טז) ע"ש. ע"כ.

ובשו"ת חינוך בית יהודה (סימן ע"א) הביא אם מותר להביא ס"ת אצל יולדת המקשת לילד, באשר שני"ל דאינו נכון והוא בזיון לתורה ובפרט שאין ליתן ביד אשה, וכתב: תשובה, הדין עמך. ומטעמך. גם אדוני אבי ז"ל היה מקפיד מאד שלא יזלזל בכבוד הס"ת בענין זה, ושלא יביאו הס"ת אלא בפתח חדר של היולדת שזכות התורה יגין עליה. ולא לענין סגולה או רפואה. ונפ"מ באם שהיא מרשעת ונפש חוטאת ולא לזכות יחשב לה, עכ"פ כל שכן שלא ליתן בידה או לפותחה או ליתן ליד שום אשה, ע"כ. ולענ"ד גם להביא לפתח חדרה של היולדת או החולה, הוא בזיון לס"ת דאפ' לקריאה אסרו, כ"ש להא והוא בזיון לס"ת כנו' לעיל, ולכן נראה דאסור.

את הספר תורה לכל אחד ואחד כדי שינשקו, אלא בעת הליכתו לתיבה, יגשו מהקהל וינשקו את הספר תורה. ומותר להקיף את אולם בית הכנסת, כדי לעבור דרך ארוכה יותר אל התיבה. וביאר בהערות (אות יד): באור זרוע כתב, שמביאים התינוקות לנשק הספר תורה, כדי לחנכם ולזרזם במצוות, והובא ברמ"א (ס"ס קמט), וכתב שכן נוהגים. ועיין בכף החיים (סימן קלד אות י) שכתב, שגם הגדולים צריכים לנשק את הספר תורה. ומנהג האר"י ז"ל היה לנשק הספר תורה. וע"ע במש"כ בסימן קמט אות י' בשם התו"ח שגם מלויים את הספר תורה מעט, ולא עד הארון, מפני הדוחק. ומנהג כמה מקהלות הספרדים שהשליח צבור מלווה הספר תורה והקהל יש מלויים ויש אין מלויים. והיינו טעמא שכשם שעשאוהו שליח לקריאת הספר תורה, כך הוא שליח בזה. ע"ש.

ומה שכתב שאין זה מן הראוי שמוליך הספר תורה וכו' ראה שם הערה י"ג מה שהביא משם שו"ת הלק"ט שנהגו לסבב הספר תורה גם בעזרה. אמנם לא דיבר שם במה שיש שנהגו להושיט הספר תורה אצל כל אחד ואחד, שינשק הספר תורה, ועיין בשו"ת ריב"ם שנייטוך (בקצת עיקר דינים לבני ישראל, אות טז) שהזהיר על זה שזה גנאי לספר תורה, והוא דומה לחילול ה' כי איך ימלא לבו

סימן רפ

(שולחן ערוך סימן רכג, רכה)

שאלה:

בעניין אדם שהגיע לגיל שבעים האם צריך לעשות סעודת הודאה לה' יתברך? והאם רשאי לברך ברכת שהחיינו? והאם הוא מנהג טוב לעשות סעודה ביום ההולדת.

תשובה:

ביום הולדת האדם מתגבר מזלו, ומנהג יפה לשמוח בו להודות לה' יתברך שזיכהו להגיע לשנים אלו, ואין חיוב בסעודת פת דוקא, ועיקרו של יום זה צריך להיות מיועד לחשבון נפש ולימוד תורה ועשיית מצות, ואין לברך שהחיינו על יום ההולדת, אמנם יכול לברך ברכת שהחיינו על בגד או פרי חדש ולכיון לפטור גם את ההודאה להשי"ת שזיכהו להגיע ליום זה.

א. ברכת שהחיינו על גיל שבעים ועל יום הולדת

הנה במסכת מועד קטן (כח א) מובא: "מת בחמישים שנה, זו היא מיתת כרת. חמישים ושנים שנה, זו מיתתו של שמואל הרמתי [שנפטר בגיל נ"ב]. ששים זו היא מיתת בידי שמים. אמר מר זוטרא, מאי קרא, דכתיב (איוב ה, כו) תבא בכלח אלי קבר, בכלח בגימטריא שיתין הוו. שבעים, שיבה. שמונים, גבורות, דכתיב (תהלים צ, י) ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה. אמר רבה, מחמישים ועד ששים שנה זו היא מיתת כרת". ומסופר שם: "רב יוסף כי הוה בר שיתין, עבד להו יומא טבא לרבנן, אמר, נפקא לי מכרת". כלומר, כאשר הגיע רב יוסף לגיל ששים, עשה יום טוב לתלמידיו, והסביר זאת בכך, שביום זה יצא מכלל עונש 'כרת' [המשך דברי הגמרא יובא להלן אות יב].

בביאור ההבדל בין עונש "כרת" לעונש "מיתת בידי שמים", שיטת רש"י (שבת כה א ד"ה "וכרת" ושם בעמ' ב ד"ה "כרת") ש"מיתת בידי שמים ימיו נקצרים, אבל אינו הולך ערירי. כרת, אית בה תרי חומרי, ימיו נכרתים, והולך ערירי". ובתוספות מסכת יבמות (ב א ד"ה "אשת") הקשו על שיטת רש"י שאין כרת בכריתת הזרע אלא רק בשנים מהעריות שאמרה התורה בהם בפירוש "ערירי" (ויקרא כ, כ-כא). ולכן לדעת תוספות בירושלמי (ביכורים פ"ב) מפורש שעונש כרת הוא עד גיל חמישים. אולם לפי הבבלי במועד קטן הנ"ל, גיל הכרת הוא בין חמישים לשישים. ואילו מיתת בידי שמים, היא מיתת קודם זמנו, ללא זמן קבוע. [ובענין עונש הכרת, ראה בדבריו של רבנו יונה שכתב (שערי תשובה, שער ג אות קכב) וז"ל: "ומי שנתחייב כרת, פעמים שתאריך לו הזכות בעולם הזה שניים ושלושה דורות. ואיחור המוות לרשעים לשלם שכרם בעולם הזה ולאבדם מן העולם הבא"].

והנה בשו"ת חוות יאיר (סימן ע') האריך לברר ענייני סעודות מצוה, וכתב בתוך דבריו: "וכן סעודת בן שבעים יש להסתפק אם הוי סעודת מצוה, אפילו זה הבן שבעים מברך שהחיינו, כי כך נראה לי, מכל מקום לא יתחייב שיהא זה סעודת מצוה, לכן ראוי לדרוש אז". ובהגהות חתם סופר על שו"ע או"ח (סימן רכה סע' א) כתב וז"ל: "בתשובת חוות יאיר (סימן ע) כתב לברך שהחיינו ביום שנעשה בן שבעים, ונראה לברך בלא שם ומלכות".

ודין זה הובא גם בבן איש חי (שנה ראשונה, פרשת ראה, אות ט): כשיגיע לשישים או לשבעים, נכון ללבוש בגד חדש או יקח פרי חדש, ויברך עליו שהחיינו, ויכוין גם על שנותיו. ויש

איזה פרי או בגד חדש, אבל ברכה מיוחדת לא תיקנו. ובאמת אין חילוק בזה בין השנה שהגיע לשבעים שנה, או שאר השנים ביום לידתם, וודאי מהראוי ליתן שבח והודאה לשמו הגדול ית"ש, אבל ברכת שהחיינו מיוחד לזה לא מצינו מהטעם שכתבנו בס"ד."

ונראה כי לענין ברכת שהחיינו בכל יום הולדת, ובפרט ביום הולדת שישים או שבעים, שיוצא מכלל עונשי שמים, אף שלדברי הב"ח (או"ח סוף סימן כ"ט) שכתב שיש לחלק בין ברכת שהחיינו לשאר ברכות, דברכת שהחיינו שבאה על שמחת לבו של אדם יכול לברך אע"פ שאינו ודאי שחייב לברך. דאינו עובר על לא תשא, אם הוא שמח ומברך עליו יתעלה על שהחיינו וקיימו עד הזמן הזה. אבל כאן דמברך [בברכת תפילין כשאינו מחוייב] אשר קדשנו במצוותיו וציונו, פשיטא דאיכא ספק אינו יכול לברך ולומר וציונו, דהוי ספק ברכה לבטלה דאסור לדברי הכל, ע"כ.

שמדברי הב"ח מבואר, כי שונה דין ברכת שהחיינו הבאה על שמחת הלב, מכל ברכות שהחיינו האחרות. ולכן, בניגוד לכלל הידוע שבכל מקום שיש ספק ברכה, אין לברך מדין "ספק ברכות להקל". כאשר יש ספק אם לברך שהחיינו, רשאי לברך, כי ברכה זו מביעה את שמחת הלב, ובאופן שיש לו ודאי שמחה יברך בשם ומלכות. ולפי זה, כאשר האדם מרגיש שמחה בלב, יוכל לברך לפי הב"ח ברכת 'שהחיינו' בכל יום הולדת, ובפרט ביום הולדת שישים או שבעים, שיוצא מכלל עונשי שמים, אולם אין שיטת הב"ח מוסכמת כמו שבאר מרן זיע"א ביח"ד (ח"א סימן סט) ועוד שהעיקר להלכה לומר ספק ברכות להקל. וכמבואר בתשובת הרשב"א (סי' רמ"ה). וכן כתב בשו"ת הגדולה (סי' רכ"ה אות א'). וכתב שם, שכן דעת מרן השלחן ערוך. וכן פסק הפרי חדש יורה דעה (סי' כ"ח סק"ח). וכן העלה בשו"ת בנין עולם (חיו"ד סי' ט). וכן כתב הפרי מגדים (בסי' רכ"ה, אשל אברהם סק"ט).

שעושים סעודה כשיגיעו לשבעים, והמנהג פה עירנו יע"א המביא ספר תורה חדש לבית הכנסת, בשבת או ביום טוב עושה סעודה בלילה לאוהבים וריעים, ובאמצע הסעודה ילבש בגד חדש ויברך שהחיינו ויכוין על הס"ת, ובעמוד השחר מוליכין הס"ת לבית הכנסת בקיבוץ קהל רב, ופזמונים ושמחה גדולה וכל המרבה ה"ז משובח.

וכן פסק בכף החיים (סימן רכג' ס"ק כח') "כשיגיע אדם למלאות שבעים שנה לימי חייו, יברך שהחיינו (חוות יאיר סימן ע). והביאו הברכי יוסף (שו"ת ברכה אות ב). וכתב שיברך בלא שם ומלכות מאחר שלא כתבוהו הראשונים, עכ"ד. וכבר כתבנו על כל דבר שיש בו ספק או פלוגתא בברכת שהחיינו, יברך על פרי חדש, ויכוין לפטור אותו דבר".

אולם בספר גנזי יוסף (סימן ד') העתיק את דברי הגאון בעל שו"ת פרי השדה, שהקשה על עצם האפשרות לברך 'שהחיינו' כאשר אדם מגיע לגיל שבעים: "ולא מצינו לברך על הזמן [שהחיינו], רק ביום טוב, שהוא ודאי שמחה שזכה להזמן שמחוייב בו במצוות, מה שאינם נוהגים בשאר הימים. אבל לברך על מה שהקב"ה נתן לו חיים, לא מצינו ברכה מיוחדת, רק מה שמברכים בכל יום ברכת המחזיר נשמות, אבל על מה שזכה להגיע לגיל שבעים לא תקנו ברכה. ויש לומר הטעם [שאינן מברכים 'שהחיינו'] כאשר מגיע לגיל שבעים] משום שמי יאמר זכיתי לבי שהשלים עצמו בימי חייו, ואם כן נח לו שלא נברא, והיאך יוכל לברך, כי ברכה שייך רק אם קיבל איזה טובה, וכיון שאינו יודע אם השלים חובתו בימי חייו, לא שייך ברכה על זה. ואפשר שזהו גם כן הטעם שאין מברכים שהחיינו על נשואי אשה, שהרי אינו בטוח שמקיים המצוה כהוגן.

אולם הוא מסיים: "ומכל מקום יודע אני שיש איזה אנשי מעשה שבכל שנה כשמגיע יום ההולדת, אותם שמהדרין לברך שהחיינו על

אמרו חז"ל (פסחים מט א) ש"כל סעודה שאינה של מצוה אין תלמיד חכם רשאי ליהנות ממנה" - ואם כן מה זה שמסופק החוות יאיר בסעודה שעושים כשמגיעים לשבעים שנה אי הוי סעודת מצוה, הא מבואר מרב יוסף דעשה סעודה שהגיע לשישים שנה לתלמידי חכמים, ומה לי שישים מה לי שבעים, אדרבה קל וחומר הוא, ומה אם שמח רב יוסף בשישים שבוה יצא מכלל כרת, אם כן בשנת שבעים בוודאי ראוי לשמוח שיצא מכלל כרת דיומי.

וביישוב מנהג העולם שלא נוהגים לעשות סעודה ביום ההולדת השישים כרב יוסף, כתב בשו"ת בית ישראל: "ואולי אפשר משום שמבואר בקרא בתהלים (ז, י) ימי שנותינו בהם שבעים שנה, ממתינים עם הסעודה עד מלאת שבעים שנה". ועל אלו שאינם עושים סעודה, כתב בשו"ת בית ישראל: "מה שאין העולם עושים סעודת בר שישים או בר שבעים או בר שמונים, רק מקצת מזעיר אנשים, הוא משום חשש עין הרע, על כן מסתירים את שנותיהם. אבל מי שרוצה לעשות [סעודה], יש לו סמך מגמרא מועד קטן הנ"ל".

ג. הסעודה ביום ההולדת רק בפני תלמידי חכמים

חידוש גדול בענין המנהג לעשות סעודה ביום ההולדת מובא בקובץ הפוסק (חובת ה' סימן נג') שהסעודה שעשה רב יוסף לא היתה סעודה לכלל האנשים, אלא לאנשים "כרב יוסף ורבנן" שהוה עסקי בתורה, וזהו היום טוב שלהם יומא טבא לרבנן דווקא, אבל אנשים פשוטים כשיתאספו לחוג אין זה יום טוב, והעיקר הוא התורה.

וכעין זה כתב גם בשו"ת להורות נתן (ח"ט חלק אורח סימן ה' אות יא') בשם ספר עיון יעקב "דעביד יומא טבא לרבנן, כלומר ולא סעודת מריעים". ויש ללמוד מדבריו "דאף כשהגיע לכלל שישים שנה שאז נפיק מכרת, מכל מקום אין מקום לעשות סעודת מריעים רק

וכן פסק מרן החיד"א בברכי יוסף אורח (סי' תרמ"ג סק"א), ובמחזיק ברכה (סי' כ"ב סק"ב). וע"ע בשו"ת יהודה יעלה קובו (חאו"ח סי' כ"ח). גם בשו"ת בכורי שלמה (חאו"ח סי' מ"ח אות ב') השיג על דברי הסוברים שבברכת שהחיינו אין לומר ספק ברכות להקל, שמדברי הרשב"א והרדב"ז בתשובה מתבאר להיפך ע"ש. וע' בקובץ על יד (פרק י' מהל' ברכות הלכה א') שכתב, שלפי דעת הגאונים והרמב"ם וסיעתם שאיסור ברכה שאינה צריכה הוא מן התורה, שנאמר לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא, וכן פסק מרן הש"ע א"ח (סי' רטו), אין לחלק בין ברכת המצוה לברכת שהחיינו, שאין יברך שהחיינו מספק ויעבור על איסור תורה, אבל לשיטת התוספות (ר"ה ל"ג ע"א) וסיעתם שאיסור ברכה שאינה צריכה אינו אלא מדרבנן, יש מקום לומר שלענין ברכת שהחיינו אפשר לברך על הספק ע"ש. וע' בשו"ת עמודי אש (סי' ב' אות ב' וג'), ובשדי חמד מערכת ברכות (סי' א' אות י"ח סק"ה) עכ"ל, ולכן למעשה אין לברך שהחיינו ביום ההולדת אלא על בגד או פרי חדש.

ב. המנהג לעשות סעודה ביום ההולדת השבעים

לעיל הבאנו את דברי החוות יאיר (סימן ע' שסעודה ביום ההולדת השבעים נחשבת לסעודת מצוה, אם "חתן השמחה" ידרוש [בדברי תורה]. ובשו"ת בית ישראל (סימן לא') העיר על כך שהחתם סופר העתיק בהגהותיו לשו"ע את דברי החוות יאיר רק לענין ברכת שהחיינו ביום ההולדת השבעים, ולא התייחס לדבריו בענין סעודת המצוה. ואולי יש ללמוד מכך שלדעת החתם סופר, אין זה נחשב כלל לסעודת מצוה.

ובהמשך דבריו, תמה בשו"ת בית ישראל מדוע הסתפק החוות יאיר אם סעודה ביום ההולדת שבעים נחשבת לסעודת מצוה, והרי בדברי הגמרא במועד קטן [הובאו לעיל אות א'] שרב יוסף עשה סעודה בהגיעו לגיל שישים, והיתה זו סעודת מצוה [שאם לא כן,

ואולי כוונתו לעדותו של הכתב סופר (י"ד סימן קמ"ח) בתחילת דבריו שם: "הנה ברך לקחתי ליום מולדתי א' דראש חודש אדר, שהגעתי בעזה"י לשנת חמישים, והודיתי להשי"ת ברבים על שהחיינו וקיימנו לזמן הזה וברוך ית"ש הנותן ליעף כח ללמוד וללמד, כן יעזרני למען שמו ותורתו עד זקנה ושיבה אל יעזבני ואל יטשני, ויהיה עמי כאשר היה עם אבותינו הקדושים זצ"ל להגדיל תורה ולהאדירה, ולגדור פרצי התורה אשר רבו בעוונותינו הרבים, ויציל אותנו ממוציאי דיבה על תורה הקדושה, ועלינו יציץ נזרו תרוממנה קרנות צדיק. ועשיתי ביום ההוא זה היום עשה ה' לי סיום למסכת פסחים, ואמרתי ביום א' דר"ח בעיר מלוכה ויען ברבים בסיום המסכתא וביום שלאחריו פה לפני בני ישיבה ואסיפת לומדי תורה".

אמנם הכתב סופר מזכיר סעודה מיוחדת ביום מלאות לו חמישים שנה. ויתכן שעשה סעודה דווקא ביום הולדת החמישים, בהסתמכו על תחילת דברי הגמרא במועד קטן [הובא לעיל אות א'] "מת בחמישים שנה, זו היא מיתת כרת". והיינו, שכבר בהגיע האדם לגיל חמישים, הוא יוצא מכלל עונש כרת. וכנראה יש בידי הגר"נ געשטטנער עדויות שהכתב סופר נהג לעשות סיום מסכת בכל יום הולדת, וצ"ע.

ובשו"ת מהרא"ב (ח"ב אור"ח סימן סא) כתב רבי אברהם בנימין זילברברג, מו"ץ בוארשה, ולאחר מכן אב"ד פייטסבורג, בתוך דבריו בענין ברכת 'שהחיינו' בהגיעו לגיל שבעים: "ואנכי יודע כי הגה"ק מגור שליט"א [האמרי אמת זצ"ל] בעת שהגיע לתשלום שישים שנה לימי חייו קרא לבניו וחתניו למשתה, ובאמצע המשתה אמר שסעודה זו היא מחמת שנעשה שישים שנה וברור לו שיצא מעונשי כריתות. ובטח כוונתו של כ"ק כי צדיק נתפס בעוון הדור, ובאם עבר ימי שני חייו ת"ל, נראה שכל המסתופפים בצילו כבר ניצולו

יומא טבא לרבנן דהיינו לתלמידי חכמים, וכפירוש רש"י (שבת קיט א) אהא דאמרו שם אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא לרבנן, ופירש רש"י, לתלמידים, ראש ישיבה היה, עכ"ל. ועיין בספר לקט יושר (י"ד עמ' מ') לתלמיד התרומת הדשן, שכתב "ביום שסיים הגאון [תרומת הדשן] זצ"ל עשה סיום למסכת וזימן אליו ב' זקנים כדי לפטרו גם מסעודת שישים".

אולם בקובץ הפוסק, השיב אב"ד בטבריה, להמבואר שם, וכתב כי לא יתכן לפרש את דברי הגמרא במועד קטן, שרב יוסף עשה סעודה רק לתלמידי חכמים ולא "לאנשים פשוטים", וז"ל: "והאמת יורה דרכו, דהפשט לא יופשט, דיומא טבא הוא מורה על המשתה והשמחה שהחיינו השי"ת עד שיצא מדין כרת דשני רבא להודות ולהלל לה' על כך, וכתב הרש"ל בים של שלמה (בבא קמא פרק ד') וז"ל כל סעודה שאדם עושה שלא בדרך מריעות ושמחה אלא כדי ליתן שבח והודיה למקום או כדי לפרסם הנס הוי סעודת מצוה, עכ"ל. דלפי זה אפילו אם היה עושה זאת עם אנשים פשוטים, ואפילו אם הוא אדם פשוט, מכיון שעושה עושה לשם הודיה תקרא סעודת מצוה".

ד. המנהג לעשות סעודה ביום ההולדת החמישים והששים

עדויות נוספות על המנהג לציין את יום ההולדת, הביא רבי נתן געשטטנער, אב"ד קרית אגודת ישראל בבני ברק, בשו"ת להורות נתן (ח"ט אור"ח סימן ה' אות ו') בשם מנהגי החתם סופר (סימן ד' אות יד') שהחתם סופר נהג ביום הולדתו [ז' תשרי] "להשלים החומש עם התלמידים, ונתן לכל אחד מתלמידיו הנמצאים שם לפניו ארבעה צ"ל [מטבע כסף שהיה בזמנו] לקנות להם לחמי חלב". וסיים בשו"ת להורות נתן: "ויתכן דעל פי זה נהג הכתב סופר לסיים מסכתא ביום הולדתו".

ומסופר שפעם אחת נכנס תלמיד אחד לרבו הכתב סופר והשתומם על המראה כי מצא את רבו גועה בבכי, ושואלו רבינו למה אתה בוכה, ויאמר דע תלמידי חביבי היום הזה הוא יום אשר בו נולדתי, והרי אני בן נ"ד שנים, וד"ן אני את עצמי במה עסקתי כל אותן השנים הללו, ומצאתים בלא תכלית הרבה, אין בי לא תורה ולא חכמה ולא צדקות ולמה לא אבכה על כילוי ימי אשר אינם חוזרים, ויש לי לבכות מאין הפוגות, וכשמוע התלמיד את דברי רבו בכה גם הוא, כי אם בארזים נפלה שלהבת אשר כל ימיו לא עסק רק בתורה עבודה וגמ"ח במדה גדולה כ"כ, ובכ"ז בוכה ודואג על שנותיו, מה יענו אזובי הקיר אשר באמת בילו שנותם בבהלה. כמו כן בשו"ת מגדלות מרקחים (סימן לא) מביא שאחד סיפר לו שפעם אחת נכנס אצל הגאון הצדיק בעל אמרי אש, ומצא אותו בוכה בדמעות שליש, שאל אותו מה זה ועל מה זה, ואמר שהיום נעשה בן שבעים שנה, ואינו יודע איך יוכל לתת דין וחשבון.

כמו כן בשו"ת הלל אומר (או"ח סימן קלט) האריך בגנות חגיגת יום הולדת, וכתב שהיא חג גויי, וכמו שמצינו בעבודה זרה (דף ח א ודף י א) שאחד מיום אידיהם של הנכרים הוא יום הלידה, והביא גם שאנטיוכוס אפיפנס גזר על ישראל לחוג חג הולדת, והיהודים היו נזהרים אז מזה, ומזה נזהרו כל ישראל מלחוג חג כזה.

וע"ע מש"כ בשו"ת קנין תורה (חלק ג' סי' כא): באמת לא חזינן לרבנן קשישאי ולא שמענו מעולם שהיו עושין סעודות ביום ההולדת, ואדרבה הי' להם יום זה יום תשובה והתבודדות, ושמעתי שמרן הק' בעל אהבת ישראל זי"ע ביום השבעים, הרבה באמירת תהלים ובקשות והתנגד שיעשו שום סעודה כלל, ואזכרה גם ממו"ז בעל פתחא זומא זצ"ל ביום ח"י תמוז שנת תרצ"ח (הוא שנת פטירתו ביום ט"ז אלול) כשהשכמתי בבוקר מצאתיו

מעונש זה, כי נשמת הצדיק שבדור שדבוק להדבקים בו בתמימות. ובאמת מצינו בגמרא מועד קטן, רב יוסף כי הוה בר שיתין, עבד להו יומא טבא לרבנן, אמר נפקי לי מכרת. ומעתה הנני שבע רצון ממה שאני רואה במדינה זו שעושים משתה לשבעים שנה, דזו היא שמחה שלימה. ועל כן יש לברך בלא שם ומלכות".

ובס' חשוקי חמד (עירובין לט ב) הביא בזה מש"כ בס' אגרות סופרים (ח"א עמוד פג) דמסופר שביום מלאות שמונים שנה לאמו של רבי נתן אדלר, עשו חגיגת יום הולדת גדולה בהשתתפות בנה עם כל יושבי העיר ההיא. כמו כן בשו"ת כתב סופר (יו"ד סימן קמח) כותב לבנו, הנה ברך לקחתי ליום מולדתי א' דר"ח אדר, שהגעתי בעזה"י לשנת חמישים, והודיתי להשי"ת ברבים על שהחיינו וקימנו לזמן הזה וברוך ית"ש הנותן ליעף כח ללמוד וללמד, כן יעזורני למען שמו ותורתו, עד זקנה ושיבה אל יעזבני ואל יטשני וכו', ועשיתי ביום ההוא זה היום עשה ד' לי סיום למסכת פסחים, יעו"ש מה שהאריך שאמר בשעת הסיום. בספר החפץ חיים ופעלו הביא שביום י"א שבט תרפ"ח יום הולדתו התשעים, סיים את הקונטרס בית ישראל, ובאותו יום הזמין משפחתו וקרוביו וערך שם סעודה.

עוד הביא: אמנם בערוגת הבשם (סימן רטו) כתב שאינו נכון לחוג חגיגת יובל של שבעים שנה, דאין זה כי אם מנהג בורים ההולכים בחוקות העמים, ולא נשמע כמוהו בין זקני שערים רבותינו מוסדי דור דורים, והטעם דהרי אמרו חז"ל הסתכל בג' דברים דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, וא"כ מי שעולה על לבו חרדת רבי יוחנן בן זכאי (ברכות דף כח ב) שאמרו עליו שלא הניח מקרא משנה וכו' מ"מ כמה חרדה אחזתו כשנזכר שצריך ליתן דין וחשבון, א"כ כיון דימי שנותינו בהם שבעים שנה הרי קרוב זמן ועידן הג"ל, ולשמחה מה זה עושה עי"ש.

ומבואר בדבריו, כי באמת לפי שיטת היפה תואר והמזרחי, יוצא שלאחר גיל שישים, מכיון שלא נענשים בכרת, אין לברך הגומל. שכן כשם שלשיטתם אין לברך הגומל בפחות מגיל עשרים, מאחר ולא שייך לומר "לחייבים טובות, דהא לאו בר עונשין הוא" - גם לאחר גיל שישים, לא יוכל לברך הגומל, מכיון ואינו "בר עונשין" בגלל שאינו נענש בכרת. וזהו חידוש גדול מאד.

ובשעת מסירת השיעור, הקשה ידידי הי"ו שיש לחלק בין גיל שישים שאף אם אינו מחוייב בכרת, אך ודאי שעדיין חייב בעונשי שמים, לבין עד גיל עשרים שאינו חייב כלל בדיני שמים לשיטת היפה תואר והמזרחי, ולכן לדעתם אינו יכול לומר הגומל לחייבים טובות, מאחר ואינו בר עונשין. אלא שלא מצאנו ראיה לחילוק זה, ומנין שיש חיוב בעונשי שמים לאחר גיל שישים, וצ"ע.

אולם נראה שלית מאן דפליג, שמכרכים הגומל גם לאחר גיל שישים. וזאת על פי המשך דברי הגמרא במועד קטן [המובאים לעיל אות א'], לאחר שמסופר על רב יוסף שבהגיעו לגיל שישים, עשה יום טוב לתלמידיו, אמר לו אביי: "נהי דנפק מר מכרת דשני [מחוייב כרת של שנים] מכרת דיומי מי נפיק מר [הרי עדיין לא יצאת מחיוב כרת של "ימים", וכגון מה שאמרו בסוגיא שם, שאם חלה פחות מחשמה ימים קודם שמת, אף זו היא מיתת כרת]. אמר ליה [רב יוסף לאביי] נקוט לך מיהא פלגא בידך". כלומר, מכל מקום "תתפוס בידך חצי", שאף שלא יצאתי מידי כרת של הימים, מכל מקום יצאתי מכרת של השנים, ועל כך אני שמח.

ולפי זה יוצא שגם לאחר גיל שישים, למרות שאין מחוייבים ב"כרת דשני", דהיינו מיתה טרם זמנו ללא בנים - ויש לציין זאת בסעודה, וכפי שנהג רב יוסף, אולם עדיין הוא חייב בעונש שמים הנקרא "כרת דיומי", ולכן שפיר

יושב ואומר תהלים בבכיות גדולות וכשראה עלי סימני תמיה אמר לי אשר לא לסיבת חולשתי ל"ע אני בוכה לא כן, רק כי ביום זה היו לאמי ע"ה לחינם חבלי לידה עבורי עכ"ל והיה זה ביום שנת השמונים לחייו נ"ע, וכן לא נזכר דבר זה בשום אחד מן הראשונים לעשות איזהו חג ביום ההולדת וכמ"ש הברכי יוסף בשיורי ברכה (ס"י רכ"ג) ע"ד החוות יאיר שמחייב לברך שהחיינו, ונ"ל שיברך בלא שם ומלכות מאחר שלא כתבוהו הראשונים עכ"ד שם.

ויש לציין שכ"ק אדמו"ר בעל האמרי אמת מגור זצ"ל הי' צם ביום ההולדת שלו - ז' טבת, ועוד שמעתי שאמר הענין שיש לשמוח ביום ההולדת, כי ביום זה בעת שנהיה האדם בן י"ג שנים למצוות, נהי' חייב במצוות וביום זה הוטל עליו עול מלכות שמים של קיום המצוות עכד"ק.

ולכן למעשה כל אחד ינהג כמנהג אבותיו, ויש לו על מי לסמוך, שאם נהגו אבותיו כמנהג בגדד, לעשות יום הולדת, יכול להמשיך לעשותו, אך מי שלא נהגו כן, אל יעשה דברים מחודשים, וימשיך לעשות כפי מה שנהגו אבותיו. אך גם לאלו שאינם עושים סעודה, נכון לקנות מתנה לאשה ביום ההולדתה, להראות לה שיום זה הוא יום שמחה, שבזכות יום זה, זכה לאשה חשובה וטובה כזו.

ה. ברכת הגומל לאחר גיל שישים

החכם צבי (סימן מט) הביא להקשות על שיטת היפה תואר והמזרחי [הסוברים שאין נענשים בעונשי שמים עד גיל עשרים, וז"ל: "גם הטעם שפירשו ז"ל [מדוע אין נענשים עד גיל עשרים] והוא הירושלמי מגזירת מרגלים [שלא נענשו עד גיל עשרים, והובא ברש"י במסכת שבת] תמוה הוא, דאם כן מבן שישים ומעלה נמי נימא הכי, שהרי לא ילפינן אלא מאי דכתיב בהדיא בקרא".

נחשב ל"בר עונשין" ורשאי לומר הגומל לחייבים טובות.

אלא שבשו"ת בית ישראל [בהמשך דבריו המובאים לעיל אות א'] כתב, שגם מי שעשה סעודה ביום הולדתו השבעים לציין את זה שיצא מכלל עונש הכרת, ראוי שיעשה סעודה גם כשמגיע לגיל שמונים, על פי המשך דברי הגמרא במועד קטן: "רב הונא נח נפשיה פתאום, הוי קא דייגי רבנן, תנא להו זוגא דמהדייב לא שנו אלא שלא הגיע לגבורות, אבל הגיע לגבורות זו היא מיתת נשיקה". הרי משם, דאם בא לגבורות, נפק נמי מכלל כרת דיומי. ואם כן, שאם רב יוסף שבא לכלל שיתין עבד יומא טבא לרבנן משום שנפק מכלל כרת דשני אף שלא נפק מכלל כרת דיומי, אם כן מכל שכן מי שבא לגבורות שמונים שנפק אז מכלל כרת דשני וכת דיומי, אם כן מחוייב לעשות יומא טבא לרבנן. ומבואר בדבריו, שבגמרא במועד קטן משמע שעונש "כרת דיומי" הוא רק עד גיל שמונים, ומגיל זה ואילך זו "מיתת נשיקה".

ולפי זה חזר החידוש הנ"ל למקומו, ויוצא שלשיטת היפה תואר והמזרחי, שאין מברכים הגומל בפחות מגיל עשרים, מאחר ולא שייך לומר "לחייבים טובות, דהא לאו בר עונשין הוא" - גם לאחר גיל שמונים לא יוכל לברך הגומל, מכיון שאינו "בר עונשין" בגלל שאינו נענש לא ב"כרת דשני" ולא ב"כרת דיומי", וצ"ע.

ו. ובמעלת יום ההולדת של האדם

בירושלמי (ר"ה פ"ג ה"ח) מבואר שעמלק היה מכשף גדול וכשבא להלחם עם ישראל היה בוחר חיילים שיש להם יום הולדת באותו היום, שיהיה להם כוח יותר גדול וזכות להלחם ויהיה קשה לעם ישראל להפילם במלחמה, כי לא במהרה אדם נופל ביום גינוסיא שלו [שהוא יום הולדתו], משום שביום זה המזל

שלו שולט, לכן אמר משה רבינו ליהושע בשם ה' 'בחר לנו אנשים, אנשים שיהיו מוצלחים כנגד כל ענייניו וכשפיו של עמלק. [בברכת ראובן ושלמה (תליתאה, עמוד קטו) כתב ששמע שלכן כתיב 'ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו' ולא הרגם, אלא רק החלישם, שכיון שעמלק בחר למלחמה אנשים שיום הולדת שלהם הוא ביום זה כדי שלא יוכלו להרגם, ויהושע רק החליש אותם באותו יום, ולמחר מתו].

והיה מקום לומר שכל זה שייך רק לגבי נכרים, וכמו שמצינו בתורה, שפרעה עשה משתה ביום הולדת, אלא שמצינו שיום זה הוא יום של מזל אף בישראל.

שהרי המגן אברהם בספרו זית רענן (ילקוט חבקוק רמז תקסד) מקשה אם ביום הולדת גובר המזל, א"כ למה אמרין בצדיקים ביום שנולד מת, ותירץ שאם הגיע קצם למות, ממתין הקדוש ברוך הוא עד יום לידתם כדי למלא שנותיהן, אבל אין אדם נהרג בלא זמנו ביום הולדת, ע"ש. משמע שגם ישראל אינו מת ביום הולדתו בלא זמנו, הרי שיום הולדת שייך גם בישראל.

כמו כן מסופר במסכת ברכות (דף כח א) שרצו למנות את רבי אלעזר בן עזריה לנשיא, אמרה לו אשתו הרי אין לך שעירות לבנות של זקנה, ונאה לדרשן להיות זקן. מספרת הגמרא, שבאותו היום נתרחש לו נס, וצמחו לו שמונה עשרה שורות של זקן לבן. וכתב שם הבן יהודע: שדקדקה הגמרא לומר 'ההוא יומא', ולא אמרה ההוא זמנא, דאפשר אותו היום היה יום הלידה שלו, ונעשה אז בן י"ח שנה שלמים, ולכך הצליח לעשות לו נס זה, שידוע שיום הלידה יהיה המזל של האדם חזק בו ומוצלח, על כן נוהגים שכל אדם יעשה יום הלידה יום טוב לעצמו. הרי לנו, שיום ההולדת הוא יום מזל גם לישראל.

(תהלים ב ז - ח) "אני היום ילדתיך, שאל ממני ואתנה".

המורם מכל הנ"ל: למנהג יום ההולדת יש מקורות בהלכה, כמבואר לעיל, וביום זה מתגבר מזלו של האדם. ולכן, ודאי שעיקרו של יום זה צריך להיות מיועד ל"יום של חשבון הנפש ולימוד תורה ועשיית מצות" [שו"ת להורות נתן, המשך דבריו המובאים לעיל].

וכעין זה כתב בספר עשה לך רב וז"ל: "אבל פשוט הדבר שאין בחגיגות אלה של יום הולדת [של מי שאינם שומרים תורה ומצוות לעת עתה] אלא הוללות חסרת טעם, ואם מדובר בילדים שרוצים לשמחם הנה מה טוב, אבל חגיגות שעושים מבוגרים לעצמם בהזמנת בני משפחה וידידים, אף אם אין בכך שום איסור, גם טעם אין בהם. אולם אלה החוגגים יום הולדת בשבח והודיה לה' בסעודה של מצוה ודברי תורה, ודאי שיש בזה גם משום שמחת מצוה, כי אדם המאריך ימים ומשלים שנותיו, זכות היא לו, וראוי להודות עליה לה'".

גם הבן איש חי (פרשת ראה ש"ר אות יז) כתב שיש נוהגים לעשות בכל שנה את יום הלידה ליום טוב, וסימן יפה הוא, וכן נוהגים בביתנו.

וידוע שיום הולדתו של אדם יש לו מעלה על שאר הימים ומזלו גובר, והוא יום המסוגל לתפילה.

וכן פירש הנצי"ב בהעמק דבר (שמות יב ב שחודש תשרי הוא החודש המובחר בנוגע לצרכי העולם, משום שבו נברא העולם, וכלל גדול הוא שבאותו יום שנברא אותו דבר, מסוגל זה היום גם לדורות להתחזק יותר, ומזה הטעם טבע האש במוצאי שבת רותח יותר, משום שאז נברא.

ובשו"ת הלל אומר (או"ח סימן קלט') לאחר שהאריך בגנות חגיגת יום ההולדת, כתב שישתדל בתורה ביום זה כי הוא מסוגל לבטל ממנו כל גזירות רעות, ולא במהרה אדם נופל ביום זה, והוא יום הצלחה ומזל.

דורשי רשימות היו אומרים שיום זה מסוגל שיתקבל תפילתו, ודרשו על זה את הפסוק

מפתחות

סימן רעח

בעניין לעבור כנגד המתפלל אם הוא עומד בפתח בהכנס או במעברים, הביא ב' טעמים למה שאמרו שאסור לעבור כנגד המתפלל או משום שמבטל ע"י זה כוונתו או שמפסיק בין המתפלל לשכינה, והיא כמה נפק"מ בין ב' הטעמים, א. אם מותר לעבור כנגד הקורא ק"ש. ב. אם פניו של המתפלל מכוסות ע"י טלית או שעוצם עיניו (וכן סימא). ג. אם סיים את תפילתו ועדיין לא פסע ג' פסיעות. ד. וכן אם סיים תפילתו ולא פסע מחמת שעומד מאחוריו מתפלל אחר. והביא משכ"ת האחרונים דאם עומד במקום שהוא מעבר לרבים הוי כמזיק לאחרים, ויש שכתבו לחלק בין אם מחוץ לבהכנס"ס לבין בתוך בהכנס"ס שהוא מקום תפילה לרבים ונמצא שמתפלל בהיתר. ולכן אם ממחר למקומו כדי להתפלל במניין או ללמוד במקומו הקבוע, טוב שיקרא תהילים או מאמר חז"ל בזמן שעובר כנגד המתפלל, והביא עוד כמה דוגמאות שיש שהתירו לעבור כנגד המתפלל, א. כהן הרוצה לישא כפיו. ב. להשלים מנין לציבור שאין שם י'. ג. אם הוא נצרך לנקביו. ד. אם נצרך לתת שיעור לרבים. ה. אם יש תיבה גבוהה י' טפחים יש מתירים. ו. כנגד קטן בפרט בקטן פחות מגיל תשע. ז. להעביר ס"ת למנין אחר.

סימן רעט

בעניין להוליך ס"ת אצל חולה כדי לנשקו או לקרוא בו, וכן להביא ס"ת מבהכנס"ס לבית שהתקבצו שם י' כדי להתפלל במנין בזמנים של סכנה וכיו"ב, הביא מש"כ בשו"ע שאין מביאים ס"ת אצל חבושי בית האסורים אפ' בר"ה ויוה"כ, והוא משום זלזול בכבוד הס"ת, והביא שיש מן הראשונים שהתירו בכה"ג שהוא אנוס וכגון נמי בחולה, ואם יש שם י' שצריכים לס"ת הביא מהמשנ"ב שמותר, עוד הביא מהשו"ע שאם הביאו את הס"ת יום או יומים קודם מותר, ושהסכימו באחרונים דיום או יומים לאו דווקא ובלבד שיכין לס"ת מקום מכובד, ויניח שם כמה זמן קודם הקריאה ויחזירו לשם לאחר הקריאה, וי"א דבעי לכל הפחות מעת לעת קודם הקריאה. והביא עוד מש"כ ברמ"א דבאדם חשוב שרי בכל ענין אפ' ביחיד ואפ' לא קבעו לו מקום, והביא מח' באחרונים אם אדם חשוב היינו שהוא גדול בתורה או אפילו אם אינו ת"ח אלא שהוא חשוב אצל הקהל מחמת עשירות ומעלתו ושכך הסכימו באחרונים. והביא עוד כמה היתרים בזה: א. אדם גדול שמתארח בעיר. ב. להביא ס"ת לבית האבל. ג. להביא לבית חתנים. ד. ציבור שאירע להם שאין להם ס"ת מאיזה סיבה שהוא, שמותר להביא ס"ת מבהכנס"ס אחר. ה. בשביל כבודו של ס"ת. והביא עוד לדון להביא ס"ת לילודת שמקשה ללדת.

סימן רפ

בענין אדם שהגיע לגיל שבעים הביא מה שאמרו בגמ' דרב יוסף כשהגיע לגיל ס' עשה סעודה, שיצא מידי כרת, וכאשר אדם מגיע לגיל שבעים זוהי שיבה, והביא שנח' באחרונים אם מברך שהחיינו יש כתבו לברך ומ"מ ראוי לדרוש בד"ת, ויש שכתבו שיברך בלא שם ומלכות, ויש שכתבו לא לברך כלל, לכן כתב שמן הנכון לקחת בגד או פרי חדש ויכוון גם על שנותיו. והביא עוד שנהגו לעשות סעודה בפרט בהגיעם לגיל שבעים, ויש שכתבו שהמנהג שעושים סעודה ביום ההולדת הוי דווקא לת"ח כמשמעות לשון הגמ', ומ"מ כתב דהעיקר דאם עושה זאת להודות לה' ולפרסם ניסיו בעולם הוי

שד"ת עדיל העדה

סעודת מצווה. והביא כמה עדיות מגדולי עולם שנהגו ביום ההולדת לשמוח ולהודות לה' גם בגיל נ', ובגיל ס', והיו עושים סעודה יחד עם בני ביתם ותלמידהם להודות לה' יתברך שיצאו מכלל כרת, ומ"מ הביא שיום ההולדת הוא יום גדול וירבה בו בתפילות ותחנונים עליו ועל בני ביתו כי הוא יום גדול, ושיש גדולי עולם מנגד שנהגו לצום ביום הזה, והיו קוראים תהילים בבכיות ותחנונים, ולכן כל אחד ינהג כמנהג אבותיו, אבל לית מאן דפליג שהוא יום גדול ומסוגל והאריך בכמה דוגמאות מהתלמוד למעלת יום לידתו של האדם, וכבר אמר דוד המלך ע"ה בתהילים (ב. י.) "אני היום ילדתיך שאל ממני ואתנה". והביא עוד לדון אם מברכים ברכת הגומל לאחר גיל ס'.

בשורה טובה לשוחרי התורה ולומדיה

בסיעתא דשמיא יצא לאור עולם
ספר 'יגדיל תורה בהלכה'

שבת כרך א

ניתן להשיגו בכולל יגדיל תורה
ברחוב קלאוזנר 24 באר שבע

ובטל: 0506491414,

0509013000,

0504158840

בשורה טובה לשוחרי התורה ולומדיה

בסייעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"יגדיל תורה באגדה"

חמישה כרכים
לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נרבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חזוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

וכעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים

"יגדיל תורה באגדה"

ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולחקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשמת וכיו"ב

לפרטים ניתן ליצור קשר בפל': 0509013000, 0506491414

נדרים פלוס

ערוץ יגדיל ביטויב

בשורה טובה לאוהבי התורה ולומדיה

לה"ד בי"ד עמ"י עש"ד

בסיעתא דשמיא בקרוב רוצים להדפיס
את סדרת הספרים החדשה

"אשיחה בחוקיך בהלכה"

חמשה כרכים
לסדר פרשיות השבוע

מהרב אורן נזרית שליט"א

נדבך נוסף חשוב מאוד לסדרות הספרים
"שיחות חיזוק", "אשיחה בחוקיך" ועוד מהמחבר

וכעת מבקשים לזכות
את הציבור הקדוש
לסייע ולהיות שותף
בהדפסת סדרת הספרים
"אשיחה בחוקיך בהלכה"
ניתן לזכות בהוצאת הסדרה
או בפרשיות
ולהקדישן לברכה הצלחה
ולעילוי נשחת וכיו"ב

הספרים מעוטרים
בהסכמת גהולת ההור שליט"א
והתקבלו בס"ד באהבה רבה
בהיכלי התורה

לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שוותפים להקים מקום לה' משכנות ל'אביר יעקב'

אי"ה רוצים להתחיל בבניית בית כנסת

ובית מדרש יגדיל תורה

ומקוה טהרה לנשים ולגברים

ברחוב שמשון עמיצור בשכונת רמות בבאר שבע

רוצים לשתף 840 חברים שישתתפו בס"ך של תרומה בשם 'יעקב'

מו"ז רבי יעקב אביחצירא זיע"א

סה"כ 'יעקב' 182 ש"ח כפול 36 חודשים

דרך הקישור של נדרים פלוס מקבלים החזר מס לפי סעיף 46

וקבלה דיגיטלית למייל

בטלפון 03-7630585 שלוחה 9219

מי שיהיה שותף
יזכה בספר חדש
יגדיל תורה בהלכה
שבת כרך א'

ערוץ יגדיל

או בסריקה

לפרטים: 0548410379

לפרטי הפקדה לחשבון בנק מזרחי סניף 426 מ.ח. 371407 ע"ש יגדיל תורה